Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-нэй гарана | № 286 (15909) | 1981 оной декабриин 15, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

АМЖАЛТАТАЙ ТҮГЭСХЭЕ

Эгэз хахад һараһаа түүхын үшөө нэгэ мартагдашагүй үдэһан ирагдахань. Совет хүнүүд сэдьхэлэз ханангн, үн мэдэрэлтэйгээр арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлые үдэшэжэ байна. Энэ жэлнай өөрын онсо нлтай, шэнжэтэй юм. Тиимэһээ гансашье түрэл оронойм түүхэдэ бэшэ, харин бүмбэрсэг дэлхэйн түрүү үзэл бонтой хүн түрэлтэнэй түүхэдэ алдар солоороо суурхан охонь лабтай. Юуб гэхэдэ, 1981 он Советскэ Союзай ммунис партиин XXVI съездын боложо үнгэрһэн жэл. Тиин тус съездһээ хойшо үнгэрһэн үе саг, тиихэдэ ПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй ба СССР- Верховно Соведэй зургаадахи сессиин шиндхэбэринүүд ай экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүү ажалша зоной аша туһада сүм зорюулагдаһан байһые тодоор гэршэлэн харуулба.

Манай ороной бүхы коммунистнууд, бүхы арад зон алрта партиингаа гол хараа шугамые, дотоодын ба гадын политикые халуунаар дэмжэжэ, бодото хэрэг дээнь бэелүүлхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй, шармайн олдожо байнхай. Эгээ мүнөө үедэ урда тээнь хэзээдэшье гдөөгүй аша үрэ ехэтэй социалис мүрысөөн дэлгэрнэ, он түмэнэй ,эдэбхи үүсхэл бадарна. Имагтал энээнэй аар ажахын һалбари бүхэндэ ажалай амжалтанууд йлагдана, урагшаа дабшаха замдамнай бата алхам хэгвэ. Жэшээнь, республикымнай промышленна предприя олонхи коллективүүд жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь рдшалан үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжо байгуулаад, эрһөө үдэртэ ажалайнгаа эршые улам шангадхана. айгша оной үнгэрһэн һарануудай туршада, нёдондоной үеынхитэй сасуулхада, бүхыдөө 1,4 процентээр ехэ одукци манай промышленность гаргаба. Гүрэнэй түсэб лон абаһан социалис уялгануудаа болзор соонь, эрхим нартайгаар дүүргэхэ талаар илангаяа һайн үрэ дүнгүүе Тимлюйн цементын заводой, Зэдын вольфрам-молибнэй комбинадай, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн, «Туя» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй, Дээдэ-Үдын, Итанцын лесомхозуудай болон бусад коллективүүд туйлажа шадаа. лаан-Үдын судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд 300 мянган түхэригэй продукци гүрэндөө худалдаха гэһэн лгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Мүн шэлэй задойхид түсэбһөө гадуур 20,0 мянган дүрбэлжэн метр ахын шэл, 100,0 мянган шэл амһарта бүтээхэ, 75 мян түхэригэй сэбэр олзо абаха гэһэн үгэдөө хүрэхэ дүтэ. Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай алшад модые хаядаһагүйгөөр, хүсэдөөр хэрэглэдэг боно, технико-экономическа үрэ дүнгүүдэз һайжаруулжа лалаа. Имэ һайн һайхан жэшээ баримтанууд үшөөшье н. Тодорхойлходо, барилгын хүдэлмэри үргэдхэгдөө, анспорт, хэлхеэ холбоон саашадаа хүгжөө.

Республикымнай хүдөө ажахы мүн лэ зарим тэды амалтатай.. Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада сагай уламай муу байгаашье һаань, хүдөөгэймнай ажалшадай бьяата ажалай, парти болон правительствын халуун туламжаар али болохо бэрхэшээлнүүд дары дабагдажа, лай тоо толгой олошороо, һү, мяха үйлэдбэрилгэ дээлээ. Малшадай хүсэл оролдолгын ашаар гүрэндэ һү, үнэ, нооһо худалдаха жэлэй түсэбүүд болзорһоо урнд үргэгдөө, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые гүрэндэ далдаха даабари бэелүүлэгдэхэ болоо. Эршэтэ ажалай ин соо сусаршагүй зоригтой, дүй дүршэлөөр баян түүшүүл олоор урган гараа.

Гэбэшье хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд, хэрэглэгдээй арга боломжонууд үшөөл олон гээд мэдэрэе. Сэхыень лэхэдэ, хэдэн олон предприятинууд, колхоз болон совхоуд, бүхэлн районуудшье жэлэйнгээ түсэб болон уялгаудые таһалдуулжа байха юм. Жэшээнь, «Забайкаллес» гэдэл, Ой модоной, Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын нистерствэнүүд, гэр байра барилгын комбинат гүнзэгы эгдэлдэ ороод ябана.

Хүдөө ажахы дээрэз абажа харахадашье, дутуу дундауд яһала үзэгдэнэ. Баргажанай ба Хурамхаанай, Хориин лон Хэжэнгын районуудта малай үбэлжэлгэ муугаар лбэшье, тэрэниие усадхаха талаар эрид хубилалта гүйд туйлагдаагүй байһаар. Эндэхи партийна, советскэ ба ахын органууд ажалшадай дунда ойлгууламжын, ниитэлитическэ хүдэлмэреэ сагай эрилтэтэй зохилдуулан, обшотой шангаар эмхидхэжэ бираагүй зандаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй — ажалша коллектив бүндэ ажалай эршэ бүри шангадажа, шэнэ шэнэ үүсхэлүд дэмжэгдэнэ. Энэншье ойлгосотой. Ушарынь, жэлэй рэтэр тоншье багахан саг үлөө ха юм. Энээниие мэдэрн хүн бүхэн, бага, ехэшье коллектив үдэр, час, минута хэниие ашагтайгаар хэрэглэхын түлөө хамаг хүсэ шадараа оролдоно бшуу. Тэдэнэр ажалай шэнэ онол арга, рүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэнэ. Тиихэдээ үйлэдбэн ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, продукциингаа шанар эрид йжаруулха талаар бага бэшэ хэмжээ ябуулгануудые бэелнэ.

Зүгөөр эдэ бүгэдөөр һанаагаа амархан һууха эрхэ байгүй, урдахи зорилгомнай харюусалгатай ба хүндэтэй, , бүтээхэ юумэмнай угаа ехэ. Ушар иимэһээ гүрэнэй сэб ба социалис уялгануудаа заатагүй дүүргэхын түлөө мсэхэтэеэ хамта түгэсэжэ байгаа жэлэйнгээ үрэ дүнгүүе шэнжэлхы ёһоор хаража, ерээдүйдэ бэелүүлхэ хэрэгээ нөөнһөө эхилжэ тодорхойлхо ёһотойбди. Нэн түрүүн шарһан дутагдалнуудаа усадхажа, ямар арга боломжоудые хэрэглэхэб, яажа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэб, родукциин шанар һайжаруулхаб гэжэ холо саагуур божолжо үзэхэ зэргэтэйбди. Энээндэ инженерно-технискэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ угаа ехэ бшуу. Социалис рысөөнэй эмхидхэл ба тэрээндэ шалгарагшадые урмаулха тухай мартаха эрхэгүйбди. Эдэ асуулнуудые зүбөөр шиидхэхын түлөө тэм үсэд шангаар дэлгэрүүлхэ гээшэ нютагуудта партийна, профсоюзна ба комсомолой организацинуу, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй голгойлхо хэрэг болоно. ансал хүсэл оролдолго, эрмэлзэлгэ ба эдэбхи үүсхэл гарга шухала. Эгээл энээн тушаа КПСС-эй ЦК-гай ноябн (1981 он) Пленум дээрэ нүхэр Л. Н. Брежнев онсо тэмдэглээ бэлэй.

«...УЛАМ ҺАЙНААР ХҮДЭЛХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ. ТҮЭБҮҮДЭЭ УРДАНАЙХИҺАА ҺАЙНААР ТАБИХА, ИИГЭЭД ТЭДЭНИИЕ ҺАЙНААР ДҮҮРГЭХЭ. ҮЙЛЭДЭРИ ҺАЙНААР ЭМХИДХЭХЭ, . ЮУМЭ БҮРИ ҺАЙААР БҮТЭЭДЭГ БОЛОХО. ТОБШОЛХОДО, АШАГ РЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛХЭ. ЭНЭ ХАДАА, НҮХЭД, СЭСЭЙ ЭСЭСТЭ ГОЛ, ШИИДХЭХЫ ЗҮЙЛ МҮН...»

Энэ гүн удхатай захяа заабариһаа саашань уламжалан лэхэдэ, эмхидхэл, һүбэлгэн шадабари дээшэлүүлхэ, үйэдбэриин участок бүхэндэ, хүдэлмэриин бүхы шатануудта рэнэй ба ажалай журам бэхижүүлхэ гээшэ тон ехэ удха нартай. Тингэжэ амжалтатай һайнаар энэ жэлээ түгэсхэ—ажалша коллектив бүхэнэй, ажалша хүн бүхэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРБАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДҮРБЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси Соведүүдэй байшангай конференцзал соо 1981 оной декабриин 17-до үглөөнэй 10 часта нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо декабриин 17-ной 9 сагта болохо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Дүрбэдэхи сессидэ ерэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй байшангай 3-дахи дабхарта, 423-дахи комнато соо үглөөнэй 10 сагһаа үдэшын 7 час болотор бүридхэлдэ абтаха. Телефонууд: 2-47-22, 2-31-91.

Сессиин нээгдэхэ үдэр — декабриин 17-до Соведүүдэй байшангай конференц-залай фойе соо үглөөнэй 8 саг 30 минутаһаа депутадууд бүридхэлдэ абтаха.

Республикымнай ажалай үдэр

ЗАЛУУ МАЛШАД ОЛОШОРНО

Ажахын адууһа мал жэлһээ жэлдэ олошоржо, ашаг шэмэнь яһала дээшэлжэ байна гэжэ хэлэхээр. Тэрээндэ олон жэлдэ хүдэлһэн хуушанай малшадһаа, үндэр наһатай боложо амаралтада гараһан хүнүүдһээ гадна, залуу малшадай хубита бии.

Илангаяа һүүлэй хэдэн жэлдэ фермэ, гүүртэнүүдтэ шэнэ малшад олон нэмэжэ ошоо. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ манай Михайловкын совхоздо олохон хүнүүд өөһэдынгөө һайн дураар малшад болоод, гүүртэ, отарануудта хүдэлжэ эхилбэд. Энээнһээ урда мал ажалда хэзээдэшье ажаллаагүй, ехэнхидээ автомашинын жолоошоноор хүдэлһэн Валерий Павлович Тюменцев, мүн наһаараа гэхээр магазинда наймаалагша байһан Анна Филипповна Тюменцева гэгшэд гэр бүлөөрөө малшан болобо. Тэдэнтэй хамта лесхозой хүдэлмэришэн байһан Анатолий Илларионович Яньков баһа Шулуун-Нүгын түгал хүхүүлдэг үнеэдэй гүүртые даажа абаад, урагшатай шударгыгаар ажаллажа байнхай.

Анатолий Цыденжапович Шагдуров Вера Гомбоевна Юмжаповатай һаяхан хамтаржа, гэр бүлэ болоһонойнгоо удаа үнинэй малшан Максим Цыдемпилович Батуевай даадаг гүүртэдэ ажаллахаар ошонхой.

— Хуушанай дүй дүршэлтэй малшанай бүлэтэй хамта ажаллаха болоһондоо баяртайб. Энээнһээ урда малай мяха, һү эдихэһээ ондоо юумые мэдээгүй, эдэ продуктнуудай яажа абтадагые ойлгоогүй ябаа гээшэб,— гэжэ Анатолий Шагдуров шогтойхоноор хэлээ һэн.

Үшөө баһа хуушанай малшан Михаил Гурьянович Карнановай даадаг гүүртэдэ мүн лэ залуухан айл Владимир Иванович Карнаковтан нүүжэ ерээд, суггаа ажаллана. Район, республика соогоо суутай болоһон хонишон Илларион Иванович Яньковой даадаг эхэ хонидой отарада Иван хүбүүн Наташа бэри хоёрынь хүдэлэлсэдэг. Тэрэшэлэн тракторист Дондок Базаржапович Тулонов, киномеханик, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшын нэрэ зэргэтэй Антонина Буянтуевна хоёр һаяшаг түлгэ хонидой отара тушаажа абанхай. Залуушуул Дамба Батуев, Николай Бессонов гэр бүлөөрөө баһал һубай хонидой отара тушаажа абаад, суггаа һайнаар ажаллажа эхилээ гэжэ нютагайхидынь магтана.

Эдэнһээ гадна айл болоогүй, ганса бэе залуу хүбүүд, басагад мал ажал дээрэ олоороо хүдэлнэ. Имэ малшад оролдосотой һайнаар ажаллахаһаа гадна, хуушанай дүй дүршэлөөр баян малшадай хажууда хүдэлжэ, һургаал заабаридань хүртэн, ёһотойл залуу халаан дороһоо ургана, ерээдүйн найдамтай малшад мүндэлнэ. Энэнь тон һайшаалтай, үнэтэйшье байна гэхээр.

Ц. НАЙДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Захааминай район.

ЭРШЭЕЭ УЛАМ ШАНГАДХАН

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй хабарай тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын механизаторнууд мүнөө ажалайнгаа эршые үдэрһөө үдэртэ шангадхана.

Эдэ үдэрнүүдтэ мастерскойдо 30 гаран хүн хүдэлнэд. Жэлэй дүрбэдэхи кварталда эдэнэр 24 трактор, 20 сеялкэ, 10 плуг, 16 культиватор заһабарилха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ зорилготой юм.

Илангаяа двигательнүүдые заһабарилдаг цехтэ хүдэлжэ байһан республикын габьяата механизатор нэрэ зэргэтэй Иннокентий Михайлович Макин онсо шалгарна гэжэ тэмдэглэхээр. Мүн токарьнууд Бадмажап Ринчинов, Владимир Козулин, электро-гагнууршан Иван Волокитин гэгшэд даалгагдаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, түргэнөөр, һайн шанартайгаар бүтээдэг.

Мүн Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Илья Лукич Голышевой хүтэлбэрилдэг звено тракторта шагтагалжа хүдэлгэхэ техникэ заһабарилхадаа үндэр бүтээсэ туйлана.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын район.

АЛМАГДАНА, АРЬБАЛАГДАНА

Шулуутайн леспромхоздо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, машина, техникээ аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын хажуугаар материальна нөөсэнүүдээ гамтайгаар ашаглаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болонхой. Тиимэһээ бүхы отолһон модонһоо шадаал һаа, ехээр барилгын материал абахые оролдоно.

Урда табан жэлдэ бүхы зөөгдэһэн модонойнгоо 77,8 процентые барилгын материал болгон абадаг байгаа. Харин байгша оной арбан нэгэн һара соо энэнь 80,4 процентдэ хүрөө. Энэ нилээд ехэ туйлалта гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Барилгын материалай абтасые оройдоо 2,6 процентээр дээшэлүүлһэнэй ашаар 123 мянган түхэригэй нэмэлтэ продукци абаа.

Материальна нөөсэнүүдые алмаха, гамтайгаар ашаглаха талаар В. А. Иваненкын хүтэлбэрилдэг Шабарай модоной пунктын доодо складай хүдэлмэришэдэй коллектив илангаяа ехэ оролдолго гаргадаг юм. Эндэ зөөгдэһэн модонһоо барилгын материалай абтаса нёдондо жэлдэ 79,5 процент байһан һаа, энэ жэлдэ 86,7 процентдэ хүргэгдөө. Энэ амжалта туйлаха хэрэгтэ модо таллалгын мастернууд М. М. Ковалишина, Т. Д. Раковская гэгшэд ехэ хубитаяа оруулһан байна.

Д. ТУМАНОВ.
Загарайн район.

Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатай түгэсхэхын түлөө социалис мүрысөөнэй ошо улам бадаруулан ажаллана. Илангаяа доодо складай коллективэй эршэтэ ажал тэмдэглэмээр.

Рама дархалдаг Вадим Балагуров, бригадир-механик Николай Калашников, бригадир-станочница Любовь Можайцева гэгшэд халаанайнгаа даабари хододоо 110 процент дүүргэжэ, олоной магтаалда хүртэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Л. Можайцева.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МҮРЫСЭНЭБДИ: БУРЯАД, ШЭТЭ, ЯХАД

1981 ОНОЙ ЯНВАРЬ—НОЯБРЬ ҺАРАНУУДАЙ ДҮНГҮҮД

	Түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)		
	Буряадай АССР	Якадай АССР	Шэтын обл.
ПРОМЫШЛЕННОСТЬ			
Продукци худалдалга	99,0	103	100,4
Ажалай бүтээсэ	98	101,5	100,5
Промышленна предприятинуудай тоо бүхыдөө	174	134	199
Тэрэ тоодо продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүйшүүл	50	2	47
Энэнь ниитэ тоодо (проц).	29	1,5	23
ХҮДӨӨ АЖАХЫ			
Мал ажалай продуктнуудые бэлэдхэлгэ (жэлэй түсэбөөр) мал ба шубуун	87	91	87
Һүн	103	105	95
Үндэгэн	100,6	92	99
Нооһон	102	—	105
Таряан ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалга (жэлэй түсэбөөр, ноябриин 23-най мэдээгээр).			
Хартаабха	108	137	139
Таряан	8	—	101
Огородой эдеэн	50	104,6	87
КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА			
Гүрэнэй капитальна һомололгоор ашаглалгада оруулагдаһан гол фонднууд (жэлэй түсэбөөр)	51	53	40
Капитальна һомололгын лимит ашаглалга	92	96	83
Тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүд	96	94	84
Гэр байра барилгада капитальна һомололгын лимит ашаглалга (жэлэй түсэбөөр).	91	91	75
Һургуулинуудые барилга	57	58	60
Хүүгэдэй эмхи зургаануудые барилга	56	42	49
Больница болон поликлиникэнүүдые барилга	40	—	83
Гэр байрануудые ашаглалгада оруулалга (жэлэй түсэбөөр).	48	58	36
Өөһэдын хүсөөр хэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	99,0	98	82
ХУДАЛДАА НАЙМААН			
Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай рознична эд бараанай эрьесэ	103	100,8	103
ХҮН ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАЛГА			
Хангалгын ниитэ хэмжээн	99,0	99,5	98

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

ҮҮСХЭЛШЭДЭЙ УРЯАЕ ДЭМЖЭН

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин 1981 оной Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр эрмэлзэнхэй ажаллажа байһан республикымнай механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ бүришье түхэ сүлөөгүй. Эдэнэрнай тарилгынгаа болон газар үһалха бүхы машина, техникээ заһабарилжа бэлэн болгохын түлөө бүхы хүсөө элсүүлэн оролдоно.

Дурсагдагша Пленум дээрэ дэлгэрэнгы элидхэл хэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев эдеэ хоолой продуктнуудые элбэгээр үйлэдбэрилхэ шухала асуудалда эгээл түрүүлэн тогтожо хэлэһэниинь гайхалгүй. Ушарынь хадаа һүүлэй жэлнүүдтэ таһалгаряагүй ган гасуур боложо, ургаса багаар абтахаһаа гадна, адууһа малай ашаг шэмэ биратай дээшэлээгүй ха юм. Тиимэһээ эгээл мүнөө механизатор бүхэнэй гол зорилго юуб гэбэл, ерэхэ жэлдэ орооһо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной баян ургаса ургуулхын тула бии байгаа машина, техникээ һайн шанартайгаар түгэс бэлдэжэ, хабарайнгаа тарилгын бүхы хүдэлмэриие агротехническэ саг болзор соонь үнгэргэхэ болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай колхоз, совхозуудта хүсэтэй шэнэ трактор, комбайн болон газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ элдэб түхэлэй машинанууд нилээд олоор абтана гээшэ. Иигээд ерэхэдээ хүдөө ажахымнай үйлэдбэриин научно-техническэ дэбжэлтэ жэл бүри үргэдэжэ, бии байгаа машина, техникээ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхын тула заһабарилгын шанарые, техническэ хангалгыень, мүн хадагаламжыень һайжаруулха эрилтэ ажахы бүхэндэ шангаар табигдана.

Нёдондо Хэжэнгын районой механизаторнууд хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникээ саг болзортонь, шанартайгаар заһабарилжа, хадагаламжада табихагр республика дотороо үүсхэл гаргаа бэлэй. Эдэнэй уряае, бусад ажахынуудай механизаторнууд һайшаан дэмжэжэ, социалис мүрысөөндэ хам оролсоо юм. Иигэжэ хаа хаанагүй колхоз, совхозуудай заһабарилгын мастерской, депонуудта механизаторнуудай ажалай тэмсэл улам эршэдэжэ, хараалһан зорилгоёо саг болзортонь дүүргэгшэдшье олошоржо захалаа. Тодорхойлбол, республикымнай ажахынууд хабарай тарилгын эхиндэ бүхы тракторнуудайнгаа 92 процентые заһабарилжа, бэлэн болгонхой байгаа.

Тиихэдэ Хэжэнгын, Кабанскын, Түнхэнэй районуудай ажахынууд тракторнуудайнгаа 93—95 процентые, комбайнуудаа бултыень ажаллахаар бэлэн болгоһон байгаа һэн. Социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ, Хяагтын районой «Родина» колхозуудай, Кабанскын районой «Шергинский», Сэлэнгын районой Сэлэнгын совхозуудай механизаторнууд орооһото ургамалнуудые хуряаха комбайнуудаа байгша оной май эхиндэ сүм заһабарилжа дүүргэнхэй бэлэй.

Энэ жэлдэ Бэшүүрэй районой механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд машина, техникээ һайн шанартайгаар заһабарилха үүсхэл гаргаа юм. Тиин эдэнэй уряае республикымнай колхоз, совхозуудай механизаторнууд һайшаан дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байна. Илангаяа Зэдын районой партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд хүдөө ажахын машина, техникэ бүтээсэтэйгээр ашаглаха, һайнаар хадагалха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, зохихо хэмжээнүүдые дары абана. Тусхайлбал, ажахынуудтань машинануудай хашаанууд баригдажа, хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан байна. Мүн эндэ ажалладаг механизаторнуудынь эрхим амжалта туйлахадаа, моральна болон материальна талаар урмашуулагдана.

Һүүлэй мэдээгээр, Сэлэнгын районой Сэлэнгын, Хориин районой Үдын, Баргажанай районой Шитханай совхозуудай механизаторнууд, комбайнернууд хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникээ заһабарилжа бэлэн болгохо хүдэлмэреэ урагшатайгаар дүүргэжэ байнхай. Мүн эндэ орооһо таряанай комбайнуудые заһабарилха түсэб дүүргэгдэхэ дүтэлэнхэй.

Захааминай районой Далахайн совхозой ахамад инженер А. А. Воропаевай эдэбхеэр хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникээ халуун намарһаа гэхэ гү, али поли дээрэхи хүдэлмэриин дүүргэгдэжэ захалхатай адли заһабарилжа эхилдэг гуримтай. Тиимэһээ энэ ажахыда техникэнь саг болзортоо заабол бэлэн болонхой байдаг. Эндэ машинануудай хашаа шэнээр баригданхай, машина, техникэ заһабарилха слесарь-заһабарилагшадынь дүүршэлтэй механизаторнуудһаа бүридэнхэй юм. Тэрэшэлэн оньһон техникэнь бүхы эрилтын ёһоор хадагаламжада табигдана.

Республикын Хүдөө ажахын министерство намар, үбэлэй үедэ комбайнуудые заһабарилгада хабаадалсажа, хараалагдаһан түсэбөө дүүргэгшэдые нэмэлтэ түлбэрээр урмашуулха гурим ажахы бүхэндэ дурадхаһан байна. Хэрбээ заһабарилгаяа саг болзор соонь дүүргэһэн байбалнь, механизатор бүхэн 100 түхэриг хүрэтэр нэмэлтэ түлбэреэр урмашуулагдахаар хараалагданхай. Тиихэдэ инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд саг болзор соонь ажахынгаа комбайнуудые сүм заһабарилжа бэлдэһэн байбал, һарынгаа салингаар урмашуулагдаха зэргэтэй.

Районуудай колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, тракторнуудаа түргэнөөр, шанартайгаар заһабарилха хэрэгтэ онсо анхаралтайгаар хандана. Олохон ажахынуудта заһабарилгын мастерскойнуудай хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэжэ, таһалгаряагүй ябуулагдана. Заһабарилгада гол түлэб дүршэлтэй механизаторнууд томилогдонхой. Тиихэдэ заһабарилгын мастерскойнуудайнь дэргэдэ ниитын эдеэ хоол эмхидхэгдэжэ, заһабарилагшад ехээр һаатанагүй. Эдэ бүгэдын ашаар дээрэ дурсагдагша ажахынуудта заһабарилгын хүдэлмэри түргэнөөр ябуулагдахаһаа гадна, шанарыншье һайн гэжэ тэмдэглэлтэй.

Гэбэшье зарим районуудай ажахынуудта хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникэ заһабарилжа бэлдэхэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Жэшээлбэл, Яруунын, Зэдын, Загарайн, Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй ажахынууд мүнөө хүрэтэрөө машина, техникээ заһабарилжа захалаадүй байһаар. Дурсагдагша районуудай колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникээ юундэшьеб март һараһаа заһабарилхаар шиидэнхэй байһаниинь гайхалтай. Үнэн дээрээ иимэ яаруу түргэнөөр заһабарилга хэхээр шиидэһэн «онол аргань» хабарай тарилгын хүдэлмэриие заабол унжагайруулхал.

Түнхэнэй районой Ленинэй, Хяагтын районой Ранжуровай, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм», Зэдын районой «Октябриин 60 жэлэй ойн» нэрэмжэтэ колхозуудай, Бэшүүрэй районой «Сибирь», Яруунын районой Яруунын, Загарайн районой Эрхирэгэй, Улаан-Үдын районой Калининай нэрэмжэтэ совхозууд мүнөө хүрэтэр тарилгынгаа машина, техникэ заһабарилга эхилээдүй, гадна энэ харюусалгата хүдэлмэридэ дүршэлтэй механизаторнуудыешье томилоодүй байһаар.

Тиихэдэ колхоз, совхозуудай заһабарилгын мастерскойнууд һэльбэн табиха хэрэгтэй запасной частьнуудаар хангагданагүй. Энээнһээ уламжалан заһабарилгын хүдэлмэри унжагайрна. Республикын Госкомсельхозтехникын хангалгын бааза ажахынуудай захилаар запас частьнуудые хүсэд хүрэхөөр асарнагүй. Олонхи ушарта районой «Сельхозтехникэдэ» онсо шухала запасной частьнууд «нөөсэлэгдэдэг» болонхой. Иигэжэ колхоз, совхозууд заһабарилгын материалаар хүсэд хангагданагүй.

Заһабарилгын хүдэлмэриие түргэдхэхэ, гуримшуулхын тула бэлэн болгогдоһон машина, техникын хадагаламжада табигдаха график зохёожо, наринаар хинан шалгаха эрилтэ табигдана. Тиихэдэ дүнгүүдыень саг дары согсолжо байха хэрэгтэй. Эгээл мүнөө үедэ ажахы бүхэндэ заһабарилагдаһан машина, техникэ хинан шалгаха тусхай комисси заабол байгуулха шухала. Тиигэжэ заһабарилгаһаа гараһан трактор бүхэн урид туршагдажа хүдэлгэгдэнэгүй, комиссиин гэшүүдээр шалгагдангүй хадагаламжада табигдахэ ёһогүй.

Тобшолон хэлэбэл, ажахынуудай механизатор бүхэн даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандажа, заһабарилгаяа түргэдхэжэ, шанарыень һайжаруулхаһаа гадна, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ зэргэтэй. Иигэжэ заһабарилгада хабаадалсагшад КПСС-эй XXVI съездын болон партиин ЦК-гай ноябриин (1981 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь сүм бэелүүлхын түлөө хүсэл оролдолгоёо гарган ажаллаха болоно.

А. СЫМБЕЛОВ,
республикын Хүдөө ажахын министерствын ахамад инженер.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ hуралсал

ҮРЭ НҮЛӨӨНЬ АРСАШАГҮЙ

1981—1982 онуудай hуралсалай жэлдэ нарии сэмбын комбинадта 417 хүнийе хабаадуулhан 23 полит-hургуули байгуулагданхай. Экономическа hуралсалай 31 кружогто 700 хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад hуралсана. Тиихэдэ коммунис ажалай 16 hургуулида 315 хүн мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлнэ. Гадна тус коллективэй 145 хүн дээдэ hургуули болон техникумүүдтэ, 123 хүн хүдэлмэрилшэн залуушуулай hургуулинуудта hуража байна.

Пропагандистнуудые зүбөөр шэлэн олохо ба табиха хэрэгтэ партком саг үргэлжэ анхарал хандуулдаг. Тэдэниие томилхын урда тээ хүн бүхэнэй мэргэжэл, эрдэм мэдэсэ, эдэбхи абьяасыень тон нарииаар шалгажа үзэдэг юм.

hуралсалай эмхидхэлдэ, журамай олон юумэн дулдыдаа байна. Жэшээнь, уйтан, зохихо хэрэгсэлээр хангагдаагүй кабинет соо үнгэрhэн хэшээл hуралсалай хэрэгтэ [illegible]. Хэшээлнүүдэй ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө бүхы полит-hургуулинуудта хэрэгтэй ном дэбтэрнүүдээр хангагданхай. Зүгөөр, журамай хэмжээн нэн түрүүн пропагандистнуудай шадабаритай, тэрэнэй бэлэдхэлээ дулдыдаа гэдэг бэшэ аа даа. Тиимэhээ партком эдэбхитэй hуралсалые нарин хиналта доро абажа, пропагандистнуудые [illegible] болгохо түлөө оролдоно.

hуралсал эхилhээр бүхы hургуулинуудта 5—6 хэшээл үнгэрбэ. Зүгөөр түрүүшын хэшээлнүүдтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулагдаа hэн. Юуб гэхэдэ, Коммунис партиин хүтэлбэриие үүргэ саашада улам дээшэлхэ гэhэн тобшолол КПСС-эй XXVI съезд хэhэн байна. Тиимэhээ «Арад зонтоё бата нэгэдэлтэй байхада, парти хүсэтэй. Партиягаа бата нэгэдэлтэй байхадаа, тэрэнэй хүтэлбэри доро ябахада, арад зон хүсэтэй» гэжэ Л. И. Брежневэй съездын түгэсхэлдэ хэлэhэн үгэнүүдые түрүүшын хэшээлэй темэ болгожо табиханиинь онсо ехэ удха шанартай байна.

Пропагандистнууд Р. В. Хамышкеева, А. Л. Иванова, Т. Н. Пискунова гэгшэдэй хэшээлнүүдтэ байлсаhан КПСС-эй Октябрьска районкомой секретарь В. Л. Бургуэов, районкомой hуралсалай таhагай даагша С. Д. Аюшеев, комбинадай парткомой секретарь Д. П. Могоева үнгэрhэн hуралсалай хэмжээндэ үндэр сэгнэлтэ үгөөн байна.

hүүлэй үедэ сортировочно цехэй пропагандистнууд А. Л. Иванова А. В. Садкова хоёрой «КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикэ», «В. И. Ленинэй намтар» гэhэн курсануудые шудалдаг полит-hургуулинуудта хэшээлнүүд ашаг үрэ ехэтэйгээр, үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор үнгэрнэ. Мүнөө тус цехэй hургуулинуудта КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй материалнуудые, Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые шудалжа байна.

Энэл цехтэ пропагандист Н. Н. Каратуевагай хүтэлбэридэг коммунистнуудай полит-hургуулида үйлэдбэриин ашаг туhатай олон дурадхал, зүбшөөлнүүд хэлэгдэдэг байна. Тус цехтэ [illegible] шагнагшадай ажал хэрэгые пропагандист hайн мэдэхэ. Тиимэhээ тэрэнэй шагнагшад hуралсалдаашье, ажалдаашье адли тэгшэ [illegible]. Тус hургуулиин шагнагша, коммунист Б. Э. Аюшеевагай «Табан жэлэй түсэбтэ даабариие — дүрбэн жэл соо» гэhэн үүсхэл олондо мэдээжэ болонхой. Энэ уряаень бодомжолон хараад, [illegible] 150 хүн дэмжэhэн байна. Мүн [illegible] партиин городской комитет энэ үүсхэлыень hайшаагаа. Тус цехэй коллектив 9 hарынгаа түсэбые эрхимээр дүүргэжэ, мүнөө 4-дэхи кварталайнгаа түсэбые гүйсэд бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байна. Үйлэдбэритэй hуралсалай холбооной бэхижэжэ байhанаа энэ ушар гэршэлнэ.

Аппаратно-ээрэлгын цехэй үйлэдбэридэхи кружогой пропагандист М. Г. Фетисова өөрынгөө шагнагша-коммунист бүхэнэй үүргые дээшэлүүлхэ оролдоно, ажалтануудай [illegible]. Жэшээнь, ээрэлгын цехэй коммунистнуудай [illegible] партиин политическэ тэмсэлдэ болон ажалша олониитын эмхидхэлдэ байhанаа өөрынгөө жэшээгээр батадхажа ябана бшуу. Тус цехтэ А. В. Золотухинагай хүтэлбэрилдэг ээрэгшэдэй бригадын эхнэрүүд «Түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабариие В. И. Ленинэй түрэhөөр 115 жэлэй ойн болотор дүүргэхэ» гэhэн үүсхэл гаргаад, амжалтатай байна. Коллектив дотор энэ үүсхэлыень мүн лэ үргэнөөр дэмжэнэ.

Комбинадай 500-гаад хүдэлмэришэд түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабариие болзорhоо урид дүүргэхээр шиидэнхэй.

Профсоюзуудай XVII съездые үргэнөөр нэрэтэй тэрэтэйгээр угтахын түлөө социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Валентина Иннокентьевна Шевченкын толгойлдог hоолоо илгагшадай бригада 1982 оной түрүүшын кварталай түсэбые болзорhоо урид — съездын нээлгэ үдэр болотор дүүргэхэ, «Профсоюзуудай XVII съездын нэрэмжэтэ бригада» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэхэ тухай уялга абаhан байна. Энэ үүсхэлынь комбинадай 4 бригада дэмжээ.

Политическэ hуралсалай үйлэдбэридэ үзүүлэн нүлөөлөө арсашагүй гэжэ эдэ ушарнууд харуулна. Жэлэй эхинhээ хойшо комбинаднай түсэбhөө гадуур 3 миллионhоо дээшэ түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн, хэрэглэгшэдтэ эльгээhэн байна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум дээрэ Л. И. Брежневэй зааhанай ёhоор, нарии сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэд жэлэйнгээ түсэбые эрхимээр дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа эршэдхэн тэмсэжэ байнхай.

Ю. БОГОМОЛОВ.

ЭБТЭЙ, АЖАЛША КОЛЛЕКТИВ

МАЛ АЖАЛ [...] онсо шухала hалбари

hҮ ехээр hааха, тэрэнэй шанар дээшэлүүлхэ, продукциин центнер бүридэ ажалай болон тэжээлэй гаргаша хорооhо, өөрынь үнэ сэн хямдаруулха гээшэ hаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй хүдэлмэриин гол үрэ дүнгүүд болоно. Энэнь лэ үйлэдбэриин хүгжэлтын хэмжээе тодорхойлдог байна.

Манай эндэхи фермэнүүдэй олохон коллективүүд үйлэдбэриингөө ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды дүршэл шадабаритай болонхой. Эдэнэр сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байбашье, урдаа табигдаhан зорилгонуудаа урагшатайгаар бэелүүлжэ, ажалдаа амжалтануудые түйладаг. Илангаяа үйлэдбэриин түрүүшүүл энэ талаар жэшээ харуулдаг юм.

Мүнөө эндэ «Зырянский» совхозой Ангырай фермын малшадай ажал хэрэгүүдтэй танилсая. Энэ коллектив олон жэлэй туршада алхасаяа алдангүй ябажа, совхоз, район дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ ходо түрүүлжэ гарана.

Эндэхи hаалишадта ямаршье тиимэ үлүү hайн эрхэ байдал олгогдоногүй, бусадтайл адли байдалтай. Эдэнэрэйшье ажалда бэрхэшээлнүүд бии. Тиигэбэшье hурэгэйнгөө тоо олошоруулжа, үдэрhөө үдэртэ hү шэмыень дээшэлүүлжэ, продукци ехээр абажа, гүрэндөө худалдадаг габьяатай.

Ямар аргаар иимэ амжалтануудые түйланаб гэхэдэ, нэн түрүүн, эдэнэр фермэ доторойнгоо арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэхэ, үдэрэй гурим нарииаар сахиха, малаа hайнаар харууhалха, эдеэлүүлхэ гэжэ оролдодог байна.

Фермэдээ хүргэгдэhэн түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула эндэхи hаалишад, малшад тодорхой социалис уялгануудые абадаг заншалтай. Тиихэдээ түйлаhан эгээн дээдэ үрэ дүнгүүдээ шэнэ уялгануудай үндэhэ болгон абадаг. Тэрээндээ угаа харюусалгатайгаар хандадаг байна. Социалис уялганууд бии байгаа арга боломжонуудтай нягта холбоотой. коллективэй хүсые дүүрэнээр хэрэглэхээр байха ёhотой гэжэ тэдэнэр тоолодог.

Мүн абтаhан уялгануудай дүүргэлтые коллектив дотороо ходо зүбшэн хэлсэжэ байха хэрэгтэ эндэхи малшад ехэ анхарлаг юм. Энэнь хүнүүдые абаhан уялгадаа харюусалгатайгаар хандаха, тэрэнээ дүүргэхэ гэжэ оролдохоор хүмүүжүүлнэ бшуу. Хүн бүхэн өөрынгөө эрмэлзэлые коллективэй зорилготой тааруугаар зорюулдаг байна. Энэнь малшан бүхэнэй эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлнэ, өөhэдтөө эрилтэ ехэтэйгээр хандажа, түсэб болон социалис уялгануудай дүүргэлтэдэ горитой хубитаяа оруулха гэжэ оролдоно.

Фермын hаалишад район дотороо гараhан бүхы элдэб хэ үүсхэлые халуунаар дэмжэдэг заншалтай. Жэшээнь, энэ жэлдэ «Прибайкальский» совхозой Мостовскын hү hаалиин фермын коллектив зунай сагта hү ехээр hаая гэhэн уряалтайгаар районой малшадта хандаа hэн. Энээниинь ангырайхид хамтынгаа суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, бии байгаа арга боломжонуудаа сасуулан хаража үзөөд, hаалишан бүхэн зундаа үнеэн бүриhөө 1100 килограмм хүрэтэр hү hааха гэhэн социалис уялга абаhан юм. Тиигээд хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ шадаа. Эдэнэр бүхы фермээрээ зунай hарануудта үнеэн бүриhөө 1137 килограмм hү hаажа, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гаража, КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой дамжуулгын Улаан туг абажа гараа бэлэй. Тус фермын дүрбэн hаалишадта — Л. В. Корнакова, В. И. Корнакова, Т. Н. Элоян болон М. Я. Решетовада Хүндэлэлэй грамота барюулагдажа, «1981 оной зунай үелэ социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн торгон лентэ зүүлгэдээ hэн.

Энэ фермын малшадай амжалтын нюусань юун гээшэб? Энэнь олон юумэнhээ бүридэнэ гэжэ хэлэхээр. Фермын малшан бүхэн бэе бэедээ туhалха, түрүү нүхэдhөө hургаал, жэшээ абаха гэжэ оролдожо ябадаг заншалтай.

Эндэ hурган хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Үнинэй малшад Н. Г. Чумакова, М. П. Чумакова, Л. В. Корнакова, М. Я. Решетова, Н. Я. Воротникова дүй дүршэлөө ехэл дуратайгаар залуушуулда дамжуулдаг. Залуу hаалишадта үнэтэ hургаал, зүбшөөл ходо үгэдэг, үнеэдэй hү яажа дууhан абахаб, яажа саг соонь тугаллуулхаб гэхэ мэтээр бодото ажал дээрэнь харуулдаг байна. Тингэжэ хүн бүхэн өөhэдынгөө урдахи ажал нарин hайнаар хэхын хажуугаар, бүхы коллективэйнгээ түлөө hанаалаа табидаг гүримтэй. Энэнь Ангырай фермын малшадай онсо өөрсэ илгаань гэжэ тоолохо байнаб.

Тус фермэдэ хоёрдохи жэлээ комсомол-залуушуулай бригада амжалтатайгаар ажаллана. Эдэнэртэ урдын дүршэл ехэтэй hаалишад, малшад — hурган хүмүүжүүлэгшэд ехэ туhа хүргэнэ. Залуушуул аха нүхэдтөө ехэ баяр баясхалан хүргэжэ, ажалдаа найдамтайгаар хандадаг болонхой. Энээниие мүн лэ зунай саг элеэр гэршэлжэ үгөө. Зунай hарануудта үнеэн бүриhөө 1100 килограмм hү hааха гэhэн уялгаяа залуушуулай бригадын (хамта долоон hаалишан) олонхинь үлүүлжэ гараhан жэшээтэй. Залуу hаалишан Вера Корнакова үнеэн бүриhөө зундаа 1346 килограмм, Тамара Элоян — 1297 килограмм hү hааhан байна. Түйлаhан амжалтануудайнь түлөө эдэнэртэ Хойто-Кавказай «Үүлын орьёл» гэдэг залуушуулай уласхоорондын лагерьта ошожо амарха түлөөhэгүй путевко барюулагдаа hэн.

Эдэнэрэй амжалтын үшөө нэгэ нюусань юуб гэхэдэ, малшад хоорондоо угаа эбтэйгээр, бэе бэедээ найдангаар ажалладаг. Энэнь коллективэй хүсэ нэмээнэ бшуу. Үглөөгүүр hаалишад фермэдээ зэргэ ерэжэ, бүхы хүдэлмэреэ зоотехническэ эрилтын ёhоор хэдэг гүримтэй.

Иимэл хадаа hүүлэй хэдэн жэлэй туршада фермын малшад орой hэлгэлдэнэгүй. Фермэhээ гаража ошоногүй. Харин эндэ ерэжэ хүдэлхэ дуратайшуул бии. Нёдондо Вера Воротникова фермэдэ ажаллахаар абтаа hэн. Даб дээрэ халаанай hаалишанаар табигдаа. Теэд тэрээндэ гэр байра олдобогүй. Тиихэдэнь хүршэ Нестерево hууринда ошожо хүдэлхыень тэрээндэ хэншье дурадхааб даа, гэр байра үгэхэбди гээ. Вера ошоогүй. Би эндээл хүдэлхэб гээд хүхэ-сүхэ байгаа. Энэ ушарта фермын коллектив тэрээндэ туhалаа, түрүүшээр фермын улаан буланда байлгаа, хожомынь байха гэр оложо үгөө юм.

Фермын малшад гансал ажал дээрээ эбтэй эетэй ябадаг бэшэ, мүн сүлөө сагтаашье ханилдаг. hаалишад сугларжа, хамтаараа клуб ошодог, уран hайханай кружогто эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Эдэнэрэй табиhан концертые нютагаархиниинь ехээр hонирхожо харадаг, hайшаадаг.

Үшөө нэгэ иимэ жэшээ харуулая. Фермын хүдэлмэришэд хүүгэдэй саад барилгада ехэ туhа хүргөө. hаалишад тэрэ гэрые бүтээлгэдэ, досоохиень сагаадаха, шэрдэхэ хүдэлмэридэ олоороо хабаадаа. 1980 ондо hайнаар ажаллаhанай түлөө абаhан 700 түхэриг мүнгэн шангаараа холодильник, палас, хубсаhа угааха машина, нааданхайнуудые абажа, хүүгэдэй шэнэ саадта бэлэглээ. Өөhэдөө саадые дааха хүниие олоо hэн.

«Үнеэдэй hүн — хэлэн дээрэ» гэдэгтэл, тус фермэдэ тэжээл бүйлүүлхэ хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Бүдүүн тэжээлынь бүхылөө хэршэглэжэ, халуун үүралаар зөөлэрүүлэгдэжэ, элдэб болосуудаар шанаржуулагдажа үгтэдэг байна. Энэнь хубилгагдашагүй заншалта гурим болошонхой.

Тэжээлэйнь цех ямар бэ? Байра соонь хоёр томо модон хайрсаг тодхогдонхой. Бүдүүн тэжээл жэжэлдэг хоёр машина, ороохо таряа бутаруулдаг нэгэ түхеэрэлгэ байрын газаа хүдэлгэгдэнэ. Түрүүшын хайрсаг соо жэжэлэгдэhэн үбhэ, hолоомо, нүгөөдэнь — шэмэтэ тэжээл хэгдэнэ. Хайрсагуудай захада минеральна зүйлнүүдые хэхэ амhарта бии.

Жэжэлэгдэhэн тэжээл дээрэ мел, мочевинэ болон диамония фосфат нэмэгдэжэ, үндэртэ тодхогдоhон бункер соо суглуулагдана. Тэндэhээ тракторай тэргэдэ ашагдажа, үнеэдэй байра соо оруулагдана. Тэндэhээнь hаалишан бүхэн хубитаяа өөhэдынгөө амhарта руу хэжэ абана. Үдэшэлэн тэрэнээ дрожжотой ехээр шэнгэрүүлээд, үглөө болотор байлгана. Игэжэ бэлдэhэн тэжээлээ үнеэн бүридэ 10—15 литр хүртэхөөр үгэнэ. Мүн хүүрай тэжээлэй холисо үгэлсэнэ.

Тэжээлые игэжэ бэлдэхэдэ зохид, ашаг үрэ ехэтэй гэжэ hаалишад тоолоно. Тэжээлынь ямаршье үлөөдэhэгүйгөөр эдигдэжэ, малай hү шэмэ дээшэлүүлнэ. Мүнөө үбэлжэлгын эхилхэhээ хойшо эндэхи hаалишад үнеэн бүриhөө үдэртэ 6-7 килограмм hү hаана.

Тэжээл бүйлүүлхэ хүдэлмэридэ ганса нэгэн хүн бэшэ, харин фермын бүхы малшад хабаадана. Зүгөөр мүнөө үедэ тэжээл бүйлүүлдаг В. Корнаков, Н. Элоян гэгшэд гол хүдэлмэриинь хэнэ. Эдэнэр ханамжатай hайнаар ажалладаг юм. Тэжээлынь үнеэн бүридэ тогтоогдомол рационой ёhоор эдюулэгдэнэ.

Игээд фермэ дээрээ hолоомоёо аммиачна уhаар шанаржуулжа эхилхэеэ бай[...]. Районой «Сельхозхимия» [...] гэдэлэй хүдэлмэришэдэй [...] мэ аммиачна уhа асар[...] хүлеэнэ. Энээндэ хэрэгтэй [...] мэн хүү бэлэн.

Энэ үбэлжэлгэдэ орохо[...] тус фермын коллектив [...] лөө үнеэн бүриhөө 1300 [...] лограмм, комсомол-зал[...] шуулай коллектив — 1[...] килограмм hү hааха уя[...] абаад, эршэтэй hайнаар [...] лажа байна. Урдаа таби[...] зорилгонуудаа эдэнэрэй бэ[...] лүүлхэ байhанда hэжэглэ[...] бэшэ.

Ангырай фермы[...] «Коммунис ажалай кол[...] тив» гэhэн хүндэтэ нэрэ [...] гогдонхой. Эдэнэр нэгэнтэ [...] шэ России Федерациин [...] ломоор шагнагдаhан, СССР-эй ВДНХ-да хабаадаhан [...] ха юм. Коллектив дотор [...] лендо хүртэhэн дүрбэн [...] бии. Н. Г. Шангина — А[...] лай Улаан Тугай орден[...] Н. Г. Чумакова — «Хү[...] лэлэй Тэмдэг», М. Я. Ре[...] това, Л. В. Корнакова — Ажалай Алдар Солын III [...] тын орденоор шагнагдаа[...] Эндэ арадай гурбан депу[...] хүдэлнэ: В. И. Корнакова — районой Советдэ, Н. С. Ш[...] гина, М. Я. Решетова — с[...] скэ Советдэ арадай депу[...] даар hунгагданхай. Эдэ[...] коллектив дотороо эмхид[...] лэй, ойлгуулгамжын ехэ [...] лэлмэри ябуулжа байдаг [...] Жэшээнь, эдэнэрэй эдэб[...] хэшээлээр фермэдэнь депу[...] дай пост байгуулагдажа, hаали ехэ болгохо, тэрэ[...] шанар дээшэлүүлхэ тал[...] үдэр бүри оролдожо бай[...].

Игэжэл хүн бүхэнэй онс[...] досо хэшээлhээ ажалай а[...] жалтанууд шэрээгдэнэ ха[...] даа. Эдэнэр фермынгээ ё[...] той эздынь болонхой.

Ю. ГУТОРОВ,
«Прибайкалец» газетын хүдөө ажахын таhагые даагш[...]

ГЭЭГДЭЛhЭЭ ГАРАЖА ЭХИЛЛЭЭ

Москвагай гэр барилгын нэгэдэхи комбинадай парткомдо суута барилгашан А. Суровцевта барилга-хабсаралгын управлениин юhэдэхи гээгдэлдэ ороhон бригадада орожо хүдэлхыень дурадхаhан байна. Иимэ бригадые хүтэлбэрилхэнь нилээд хүндэхэн, мүн тиихэдэ 14 жэлэй туршада хүдэлhэн коллективээ орхихонь баhал гайтайхан hэн. Тиибэшье коммунист А. Суровцев партийна даабариhаа арсаха эрхэгүй байгаа.

Шэнэ бригадада бүхы юумэ шэнээр эхилжэ, гээгдэлhээ гарахын тула эмхидхэлэй нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Тиигэжэ бригадын олонхи гэшүүд хэдэн мэргэжэл шудалаа, ажалай журам эбдэгшэд үсөөрөө, хүн бүхэн хүдэлмэриин саг сэгнэжэ шададаг болоо. Эдэ бүгэдын ашаар бригада гээгдэлhээ гаража эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүүн гарhаа — хабсаргагшадай звеньевой Н. Гутников, комплексно бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, Моссоведэй гүйсэдкомой гэшүүн А. Суровцев ба хабсаргагша А. Кульков. А. Суровцевай бригада 16 дабхар гэрэй барилга хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ШАТАНУУД

ЭЛЕКТРОСТАНЦИНУУД БАРИГДАНА

Колыма мүрэнэй урдадаг оршон газар манай ороной эгээл хүртэшэгүй холын нютагуудай нэгэниинь юм. Уула, шэлэнүүд, намагтай газарнууд, олон мянгаад километртэ нэмжыhэн хүбшэ тайга тэрэниие «ехэ газарhаа» таhална. Эндэхи ашагта малтамалнуудаар баян газарнууд шэнжэлэн ашаглагдажа байдаг. Ашагта малтамалай уурхайнууд, ашагта малтамал шанаржуулгын предприятинууд шэнээр баригдажа, хүдэлжэ байгшадынь үргэдхэгдэнэ. Тэдэнэй хажууда хүдэлмэришэнэй поселогууд, шэнэ городууд бодхоогдоно. Тэдээн бүхэндэ гэхээр өөрын багахан тепловой электростанцинууд бии.

Арбадахи табан жэлдэ Колыма мүрэн дээрэ Алас-Хойто зүгтэхи түрүүшын ГЭС баригдажа эхилэгдээ hэн. 1981 оной февральда Колымска ГЭС-эй түрүүшын агрегат хүдэлгэгдэhэн байна.

Хүшэр хүндэ эрхэ байдалда хүдэлмэри ябуулагдана: эндэ хэтын сэбдэг газартай, үбэлынь шанга хүйтэн болодог юм. Машина, түхеэрэлгэнүүдые асархань бэрхэтэй. Жэшээнь, турбинануудые түмэр харгын платформонуудта ашаад, Ленинградhаа Владивостогто асарhанай удаа тусгаар түхеэрэгдэhэн далайн паромдо тээжэ, Японой ба Охотско далайнуудаар Магаданда, тиигээд Магаданhаа тусгаар автопоезднуудта ашажа, Колымада асарhан юм.

Эндэхи тайгада барилгын индустриин өөрын бааза байгуулагданхай. ГЭС-hээ зургаан модоной газарта хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай ажаhууха Синегорье гэжэ поселок мүнөө сагай эрилтэнүүдтэй зохилдуулан баригдаа.

Колымска ГЭС-эй барилга энэ табан жэлдэ дүүргэгдэхээр хараалагдана. Энэ хадаа Колымадахи хүүюур дээрэ баригдаhан түрүүшын станци болоно. Мүн лэ Алас-Дурна зүгэй бусадшье нютагуудта станцинууд баригдана. Жэшээнь, Амар мүрэндэ шудхадаг нэгэ гол дээрэ 1290 мегаватт хүсэтэй ГЭС хүдэлжэ байдаг. Амарай ондоо нэгэ hалаа бологшо Бурей мүрэн дээрэ 2000 мегаватт хүсэтэй бүришье томо ГЭС баригдажа байнхай.

Алас холын нютагайхидай электрын элшэ хүсэ, дулаа хэрэглэлгын асуудалые атомна элшэ хүсөөр шиидхэжэ болоно. Чукотко дээрэхи Билибинскэ атомна теплоэлектроцентраль 1974 ондо түрүүшын ток үгэhэн, 1976 ондо проектнэ хүсэндөө хүргэгдэжэ, 48 мегаватт элшэ хүсэ үгэдэг болонхой.

Алас-Дурнын урда зүгтэ Приморско ГРЭС-эй табадахи агрегат 1981 оной урда тээхэнэ ашаглалгада оруулагдаhан байгаа. Тэрэ хадаа Лучегорско уурхайн хүрин нүүрhөөр хүдэлгэгдэдэг юм. Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг утаhан ГРЭС-hээ эхилээд промышленна түбүүдтэ, Хабаровска, Приморско хизаарнуудай тосхонуудта хүргэгдэнхэй. Приморско ГРЭС-эй барилгые байгша табан жэлдэ дүүр[...]хээр хараалагдана. Яхад[...]хи Нерюнгринскэ ГРЭС-[...] түрүүшын ээлжээн ашагла[...]гада оруулагдаха юм.

Манай орон дотор геоте[...]мальна элшэ хүсэ арад[...] ажахыда бүри ехээр хэрэ[...]лэдэг болохо тухай асууд[...] шиидхэгдэжэ байна. СССР-тэ түрүүшын Паужетска ге[...]термальна электростан[...] Камчаткада хүдэлгэгд[...]. Энэ ГеоТЭС-эй хоёрдо[...] ээлжээн hаяшаг ашаглалга[...] тушаагдаа. Мүнөө тэрэ 11 мегаватт хүсэтэй. Зүгөө[...] энэ багахан хүсэн ааб да[...]. Гэбэшье, Паужетска ГеоТЭС-ые барилга ба ашаглалгы[...] дүй дүршэл үлэмжэ ехэ хү[...]сэтэй геотермальна станцинуудые барихада хэрэглэ[...]дэхэ байна.

Мүн лэ эндэ, Камчатка[...] Мутновский вулканай о[...]шондо, термальна ехэ уhа[...]тай газар олдонхой. Мэрг[...]жэлтэдэй hанамжын ёhо[...] 400 мегаватт хүсэтэй ГеоТЭС-ые тэрэ хүдэлгэжэ шада[...] байна. Мутновско ГеоТЭС-эй түрүүшын ээлжээе байгша табан жэлдэ барихаар ха[...]раалагдана. Котелевой ву[...]кантай зэргэлээд үрэмдэг[...]hэн сөөрэмүүд 250 граду[...] халуун уурал үгэнэ. Энд[...] ГеоТЭС баригдажа боло[...] юм.

Сахалинай комплексно э[...]дэм-шэнжэлгын институт[...] эрдэмтэд томо хэмжээн[...] карта зохёонхой. Тэрэ[...] Алас-Дурна зүгтэхи газ[...] дорохи халууе яажа хуба[...]рилха тухай харуулжа үг[...]нэ. Энэ карта хадаа газ[...] дороhоо гарадаг халуун [...]шэ хүсые үлэмжэ hайн т[...]сэбтэйгөөр, зүб бодомжо[...]гоор ашаглаха арга олго[...].

Далайн уhанай үргэгдэ[...] үсын эршэ хүсые хүнэй а[...] туhада хэрэглэхэ гээшэ е[...] hонин байна. Охотско дала[...] Пенжинскэ тохойдо мэр[...]жэлтэд бэдэрэлгын хүдэлм[...]ри ябуулна. Тэндэ уhании[...] 13,5 метр дээшээ үргэгдэ[...] юм. Эндэ 100 мянган ме[...]ватт хүсэтэй приливной эле[...]тростанци (ПЭС) бариха[...] болоно. Эндэ сасуулалт[...] хэбэл иимэ: СССР-эй эле[...]тростанцинуудай хамтын х[...]сэн 270 мянган мегаватт б[...]лодог юм. Пенжинскэ ПЭС-эй блогуудые (тэдэ 320 [...]hэг болохо) догуудта су[...]луулhанай hүүлээр ошо[...] газартань буксираар тату[...]жа абаашаад, уридшалан бэ[...]дэгдэhэн hуури дээрэнь то[...]хоходо болоно. Газар тэhэ[...]жэ хэгдэhэн плотина ста[...]циие эрьетэйнь холбуул[...] байна. Баренцева далай дэ[...]рэ багахан Кислогубск ПЭС бариха үедэ иимэ аргаар хэ[...]дэдэг барилга шалгалта [...]рахадаа, мэргэжэлтэдэй [...]hөө үндэр сэгнэлтэ абаhа[...] юм.

Үлэмжэ ехэ хүсэтэй пр[...]ливной станцинуудые олоо[...] барихын тулада хэдэн оло[...] техническэ асуудалнууд[...] шиидхэхэ, тусхайлбал, то[...] гидроагрегадуудые, напл[...]ной блогуудые байгуулха [...]рэгтэй. Мэргэжэлтэдэй [...]намжын ёhоор, эдэ асууд[...]нууд гүйсэд шиидхэгдэх[...] байна.

Евгений БУГАЕНКО,
АПН-эй корреспондент.

БРИГАДИР

КОММУНИСТ тухай хөөрөөн

АЖАЛАЙ ҮДЭР эхилхэ дүтэлжэ. Элхиин автомобиль заhабарилдаг завод руу хүн зон яаралтайгаар субажа байгаа hэн. Удангүй механическа цехэй үүдэ нээжэ орохо доминь ажалай халаан hаял эхилшэнхэй, хүн бүхэн доро дороо тухагүй ажаллажа байхань үзэгдэбэ. Наранай элшын үшөө хүрөөгүй, үшөө бүрүүлхэн байра соо сасаран унажа байhан ошон электро-гагнууршадай өөрсэ янзын хүдэлмэриие элиишэлэн харуулна.

Эдэ бүгэдые hонирхон хаража байтараа хажуудаа байhан хүдэлмэришэндэ хандажа, — хүдэлмэриин саг үдыхэн байна, ягаа эртэ ажалаа эхилээ гээшэбта? — гээд асуухадамни:

— Үсэгэлдэр халаанай дүүрэхэ багаар электрын элшэ таhалдажа, хүдэлөөгүйбди. Тиигээд мүнөө үглөөгүүр эртэ ерэхэ гэжэ хэлсээ hэмди. Ажалнай ехэ. Теэдшье hарамнай дүүрэхэеэ байна. Түсэбөө заатагүй дүүргэхэ ёhотойбди — гэбэ.

— Бригадынтнай гэшүүд булта ерэнхэй гээшэ гү?

— Юу хэлээ гээшэбта, манда бригадаhаа гээгдэхэ хүн гэжэ байхагүй. Иимэ ушар тухай үнинэй мартанхайбди, — гээд тэрэ хүмни ехэл омогорхонгёор хэлэбэ. — Манай бригадатай танилсаха гэбэл, бригадиртаймнай хөөрэлдэгты... Иван Александрович!, ерыт нааша. Энэ хүн тантай уулзахаяа hанаа...

Уданшьегүй дунда зэргын бэетэй. наhаар үшөө залуу. сэлмэг сэбэр шарайтай хүнтэй уулзажа, ажал хэрэгүүдэрнь hонирхобобди. Энэмнай коммунист Иван Александрович Спиридонов болоно. Тэрэ тус заводто зургаан жэл үлүүтэй хүдэлжэ байнхай.

— Би Шэнэ-Бэрээнэй заводто слесареэр хүдэлжэ байhан хадаа эндэ ерэхэдээ, энэл мэргэжэлээрээ хүдэлхэ hанаатай байгаа hэм. Теэд энэм буруу hүрэшоо. Эндэхи хүтэлбэрилэгшэд электро-гагнууршанай мэргэжэлдэ hурахыем дурадхаа юм. Юуб гэхэдэ, энэ мүнөө ажаллажа байhан участогта электро-гагнууршад дуталдадаг байгаа бшуу. Энээнhээ болоожо, ажал хүдэлмэришье урагшагүйдэдэг байшоо. Теэд яахаб. өөрөө хэршье дурагүй байбашье, коммунист хүн хадаа зүбшөөлөө үгэхэ баатай болоhон хүм. Харин мүнөө үгэеэ үгэhэндөө багашье голхордоггүйб. Мэргэжэлдээ дүршэхэ, ондоо мэргэжэл тухай hанаандаашье оруулхаяа болинхойб, — гэжэ Иван Александрович энеэбхилэн hуугаа hэн.

Залуу коммунист Иван Спиридонов тус заводой богоhо алхажа ороhон түрүүшын үдэрhөө бэеэ гансал hайн талаhаа харуулжа байhан намтартай. Мүнөө тэрэ Михаил Иванович Ивановые түрүүшымнай багша гэжэ дэмы дурдадаггүй. Ушарынь гэхэдэ, нүхэр Иванов тэрэниие электро-гагнууршанай мэргэжэлдэ hургаа бшуу. Түбэhэн юумэндэ дурэтэй Иван шэнэ мэргэжэлээ тон богонихон саг соо шудалжа, гансааран хүдэлдэг болоо hэн.

— Тиимэ бэлээр дүршэлтэй болооб тэхээр бэшэ ааб даа. Түрүүшээр ядалдагшал hэм. Арай гэжэ гагнаhан юумэшье хүдэлгэхэдэнь гантаашаха. Тэрэнээ баhа дахин «нюхахаш». Гэбэшье хажуудам дүршэлтэй хүнүүд байжа туhалагша hэн. Дүй дүршэл гээшэмнай олон жэл соо бага багаханаар олдодог ха юм даа, — гээд, Иван Александрович үгэеэ үргэлжэлүүлбэ.

Заводой хүтэлбэрилхы тушаалтан залуу коммунистын ажалша бэрхые, илангаяа, суг хүдэлдэг нүхэдтэеэ үгэеэ ойлголсожо шададаг байhыень хараада абажа, тэрэниие бригадираар томилhон байна. Түрүүшын үедэ тэрэ нилээд ядалдаа. Бригададань хүнүүд дуталдаха, ажалай журам hула. Энэ ушарhаа даабаришье дүүргэгдэхэгүй. Эдэ бүгэдые бодожо үзөөд, Иван Спиридонов түрүүшынгээ суглаан дээрэ гэшүүдтэеэ үнэн зүрхэнhөө, хаалта нюултагүйгөөр сэхэ руунь хөөрэлдэхэ гэжэ шиидээ бэлэй.

— Суглаан дээрэ түрүүшээр сэхэ хөөрэлдөөн болоожо үгөөгүй. Тиихэдэнь нэгэ муу хүдэлдэг хүдэлмэришэн тухай хэлэжэ, hэшхэлыень дайраад абаа hэм. Тиихэдэмни тэрэм гал болоожо, бии байгаа дутуу дунданууд тухайгаа сэхэ табижархёо. Эндэhээл хөөрэлдөөн эхилшоо hэн. Игэжэ нилээд удаан хөөрэлдэhэнэй удаа «Булта нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэн бултанайнгаа түлөө» гэhэн уряа доро ажалладаг болохо гэжэ нэгэн дуугаар шиидээ hэмди. Энэ суглаанай удаа участог соогоо энэ уряа лозунг бэшүүлжэ үлгөөбди. Зарим нэгэн суглаан дээрэхимнай хооhон үгэ болоод үлэшэхэ гэжэ hанаhаншье байха. Зүгөөр тиигээгүй даа. Зарим нэгэнэй ажалдаа гээгдэжэ, халамгайхан ерээ hаань, бүхы бригадаараа тэрэниие зүбшэн хэлсэдэг болообди. Юрэдөөл, тэрэ сагhаа хойшо бүхы асуудалнуудые бригадаараа булта хэлсэжэ, шиидхэбэри абадаг болоhон байнаб. Зарим нэгэн иимэ байдалда хүдэлжэ шадангүй, бригадаhаа гаража ошоо. Тиигэбэшье шэнэ ерэhэн хүнүүдэй диилэнхинь үлөөд, амжалтатай hайнаар ажаллажа байна. Мүнөө бригададамнай 15 хүн, булта электро-гагнууршад. —гээд нүхэр Спиридонов саашань хөөрэбэ.

Энэ участогай электро-гагнууршадай хүдэлмэри хүшэр хүндэ, ехэ харюусалгатай юм. Ехэнхи ажалынь гараар хэгдэдэг. Эгээл хүнгэн зүйлынь гэхэдэ, 30—40 килограмм болодог. Тэрэниие иишэ тиишэнь хүдэлгэжэ байгаад гагнаха гээшэ бэлэн бэшэ бшуу. Игэжэ эдэ электро-гагнууршад 25 тонным тралер холбон гагнажа бүтээнэ ха юм. Тиимэhээ эндэ залуушуул хүдэлхэеэ дурагүйдэдэг.

Мүнөө үедэ Иван Спиридоновой бригада ёhотойл эбтэй эетэй коллектив болон хүмүүжээ. Бултадаа нэгэл hаналтай, нэгэл зорилготойгоор ажаллана. Арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид дүүргэжэ шадаа hэн. Энэ шэнэ табан жэлэйнгээ түсэбшье баhал болзорhоонь урид дүүргэхээр шиидэнхэй. Эндэ бригадирай хубита сэгнэшэгүй ехэ. Урдань гээгдэнги ябаhан участогай бригада тэрэ толгойлжо, түрүү зэргэдэ гаргаба бшуу.

— Манай бригадирые ёhотойл хүтэлбэрилэгшэ — хүмүүжүүлэгшэ гэхэдэ болохо. Тэрэ бүхы ажалыемнай hайнаар эмхидхэжэ шадахаhаа гадна бидэниие бултыемнай өөрынгөө ажал хэрэгүүдээр, ажабайдалаар хүмүүжүүлнэ. Залуушье hаа, хүн бүхэндэ эрилтэ ехэтэйгээр хандажа, бидэнэй харюусалга дээшэлүүлнэ, журамшуулна. Юрэдөөл, бидэ үбгэн, залуугүй бригадирhаа зүбшөөл заабари абадаг гээшэбди. Ямаршье асуудалаар хандаа hааш, хододоол туhалхаар бэлэн байдаг хүн, — гэжэ үнинэй электро-гагнуурша Александр Васильевич Юдяков омогорхоно.

Үнэхөөрөө, Иван Александрович бригадын урдаа хараха хүниинь болонхой. Аали намдуу, хүниие ойлгожо шадаха хадань лэ хүнүүд тэрэниие хүндэлдэг. Ойлгомторгүй хүниие гомодхоожо, үлүү сэ элдэб үгөөр дайраа гэжэ үзэгдөөгүй. Теэд тэрэ хэрэгтэй сагтань шанга, үнэн сэхээр шүүмжэлжэ, буруу зүбыень элирүүлжэ шададаг. Гадна Иван Александрович ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ Элхиин арадай депутадуудай поселково Соведэй депутат юм.

— Саг үргэлжэ hунгагшадтаяа уулзажа, тэдэнэй захил дүүргэхые оролдожо байдагби. hаяхан тэдэнэй захилаар тосхоной урда захада шэнэ магазинай барилга эхилүүлээб—гэжэ нүхэр Спиридонов мэдүүлбэ.

Мүн тэрэ участогайнгаа политинформатор юм. Вторник бүри ажалай урда арбаад минута соо түби дэлхэй болон орон дотороо болоожо байhан шухала үйлэ хэрэгүүд тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэдэг гуримтай. Тиихэдэ hурган хүмүүжүүлэгшэдэй Соведэй гэшүүн. Өөрөө хоёр хүбүүдые өөрынгөө мэргэжэлдэ hурганхай. Тэдэнь мүнөө бригададань мүн лэ амжалтатай хүдэлжэ байдаг.

Солото бригадирhаа саашанхи зорилгонууд тухайнь асуухадам игэжэ хэлээ hэн:

— КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум (1981 он) үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эрдэм наукын туйлалта гүйсэдөөр хэрэглэхэ гээшэ шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна гээд заана. Эндэhээ научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ тон шухала гээд хэлэгдэнхэй. Энэ тон зүб. Энэ табан жэлдэ бидэ элдэб оньhон түхеэрэлгэ табижа, хүдэлмэреэ хүнгэдхэхэ, бүтээсэеэ эрид дээшэлүүлхэ ёhотойбди. Энээнэй ашаар түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабари болзорhоонь урид дүүргэхэ уялгатайбди...

М. САНДАНОВ.
Загарайн район.

БЭЛИГЭЙНЬ ДҮРБЭНҺАЛАА

Уран зохёолшо Б. С. Санжинай түрэһөөр 70 наһанай ойдо

ДАЛАН наһанай дабаан. Һанахада, нилээдгүй үндэр шэнги байна даа. Зүгөөр орой дээрэнь гарашоод байһан хэн бэшэн дүү нүхэдөө шоглон:

— Ямаршьегүй шэнгил. Шамдуухан наашаа хүрэжэ ерэлши! — гэлдэдэг. Гэбэшье наһанай дабаануудай өөдөө ургалга ямаар — хүнгөөр гү, али хүндөөр гү? — үзэгдэдэг ушар бэеын тамирһаа болодог aаб даа.

Балдан Санжиевич Санжин мүнөө далан наһанай дабаае дабаха гэжэ оройдонь гараад байна гээшэ. Яһала хүнгэн сагаан зандаа ябана.

...Далан жэлэй урда тээ Шэлэй областиин Агын дүүмын Зүгаалай нютагта Санжитан гэжэ малша айлай бүлэдэ хүбүүн түрэжэ, Балдан гэжэ нэрэтэй болоһон гэхэ. Борьбо дээрэ бордойһон сагһаа хойшо, бусад буряад үхибүүдэл, мал адуулха ажалтай болоһон юм aаб даа. Юрын буряад хүбүүнэй хуби заяан хожомоо ямараршье оршохо байһан юм, мэдэхын аргагүй. Юрын һайн эмнигшэ гэдэгтэл, хори һургажа, эды-еды үхэр малаа тоолоходоол лэ, буруулай эргэ бү алдагдаг гээд лэ ябаха байгаа гүй!

Яба хээбэшье, хүбүүнэй зурлдахи саһаяа гэшхэжэ ябаар, Агуухэ Октябрийн хубисхал илажа, Россин заха хизаар газарнуудта шэнэ сагай шэнэ үзэгдөөд, һургуулида һуража зол Балдан хүбүүндэ олдоо һэн. Һургуулида һуража ябахадаа, шэнэ юумые һонирхон, «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ толилогдоһон зохёолнуудые сэжэ болотороо уншаха. Тиигэжэ Х. Намсараевай, Д.-Р. Намжилоной, Б. Барадинай болон тэрэ үедэ бэшэжэ эхилһэн бусад уран зохёолшодой зохёолнуудтай танилсаһан юм.

Долоон классай һүүлээр Балдан Санжин Агын багшанарай һургуули дүүргээд, нютагайнгаа болон республикын һургуулинуудта эхин классай багшаар хүдэлжэ, гэгээрэлэй горитойхон хүдэлмэри ябуулһан намтартай. Багшалжа ябахадаа, ном заалгын методическа онол аргануудаар һонирходог байһаниинь хожомоо учебнигүүдые согсолон зохёоходонь, һуралсалай программые табилсахадань, угаа ехэ туһа хүргэһэн юм.

Пенсидэ гаранхайшье һаа, һуралсалай ном зохёолгоһоо Балдан Санжиевич мүнөөшье холодоогүй зандаа. 3-дахи класста үзэгдэхэ «Түрэлхи хэлэнэй» ном Л. М. Бадмаеватай хамта зохёогоод, тэрэнь стабильна болгогдожо, мүнөө дүрбэдэхи хэблэлдэ бэлдэгдэбэ.

Б. С. Санжин анхан уран зохёолой оршуулгануудые хэжэ, зохёохы ажалаа эхилһэн байдаг. К. Д. Ушинскиин дидактическа удхатай богонихон рассказуудые оршуулжа, һуралсалай номууд соо оруулдаг байһаниинь наһанайнь мэргэжэлэй горитойхон нэгэ һалбари болошоо бшуу. Тиигэжэ ородой классигуудай, совет бэлигтэ уран зохёолшодой нилээн олон ном оршуулжа, Б. С. Санжин буряад. илангаяа эдир уншагшадай һонорто хүргэһэн габьяатай. Тооложо үзэбэл, А. П. Чеховэй мэдээжэ олон рассказууд, И. С. Тургеневэй «Эсэгэнэр ба үри хүүгэд», «Ангуушанай тэмдэглэлнүүд», С. Т. Аксаковай «Ягаахан сэсэг», В. Г. Короленкын «Газар дорохи хүүгэд», А. М. Горькиин «Минии университедүүд», Александр Фадеевэй «Залуу гварди», Ванда Василевскаягай «Һолонго», Борис Горбатовай «Дарагдаагүйшүүл» болон олоной дурые буляанхай бусад зохёолнуудые нэрлэжэ болоно.

Нилээн ехэ оршуулга хэжэ, уран зохёолой элдэб онол аргануудые һайса шудалаад, горитойхон хэшээл гараад байхадаа, Б. С. Санжин өөрөө гуурһаяа туршажа эхилээ юм. Анхан багша ябаһан хүн хадаа түрүүшынгээ зохёолнуудые эдиршүүлдэ зорюулһаниинь гайхалтай бэшэ.

Тиигэжэ 1950 ондо рассказуудайнь түрүүшын согсолбори гараба. Тэрэнь «Сагай шэнжэ» гэжэ нэрэтэй һэн. Тэрэнэй һүүлээр «Һанаамгай хүбүүн», «Жэлэй дүрбэн саг», «Доржо юундэ уйлааб?» гэһэн номуудынь удаа дараалан хэблэгдэбэ, һургуулиин бага наһанай хүүгэдэй уншахаар зохёоһон рассказуудыень хараад үзэхэдэ, сюжедынь орёо бэшэшье һаа, хүмүүжүүлхы удхатайнууд байдаг. Юрэдөө, ямаршье үлүү булуу юумэ тоолонгүй, «һайн гэжэ юун гээшэб, муу гээшэ ямар бэ» гэжэ юрын образуудай жэшээ дээрэ зохидоор харуулжа шадана бшуу.

Балдан Санжинай зохёохы ажалай намтарта «Заяанай зам» гэжэ роман гол һуури эзэлдэг. Үнэн болоһон түүхэтэ ушар романай үндэһэн болоһон үгөө. 1703 ондо Байгал шадараар ажаһуудаг байһан Хориин 11 эсэгэнэрэй түлөөлэгшэд 1-дэхи Петр хаанда зарга бариха гэжэ Москва зорижо ошоһон юм. Хазаар морёор харгын холые һэтэлжэ, аяар холын Москва хүрэхэ гээшэ тэрэ үедэ ёһотой баатаршалгын хэрэг байгаа. Галзууд отогой зайһан Батан Тураахинай толгойлможо доро ябажа, Москва хүрөөд, хаанине бараалхан, тусхай грамота абажа ерэһэн тэдэ зоной ябадалые автор уран гоёор зураглан харуулһан байна. Хүн бүхэнэй образ үнэншэмэ зүбөөр гаргагданхай.

«Заяанай зам» гэжэ роман хадаа буряад литературада бии болоһон түүхэтэ жанрай зохёолнууд соо онсо һуури эзэлжэ, һургуулиин программа соо оруулагданхай. Россин гүрэнэй бүрин эрхэтэ албатан боложо, һайн дураараа буряад зоной ороһон тухай домоглоһон энэ зохёолые эдиршүүл ехэтэ һонирхон учшажа, түрэл арадайнгаа түүхые мэдэжэ абана бшуу.

Б. С. Санжин оршуулагша, зохёолшо байхаһаа гадна, Буряадай номой хэблэлдэ нилээн олон жэл соо редактораар, ахалагша редактораар хүдэлһэн хүн юм. Уран зохёолой таһагай редактор байхадаа, яһала олон зохёолшодой прозаическа зохёолнуудые хинан заһабарилжа, уншагшадта хүрэжэ ошохо замыень түргэдхэһэн байха.

Нэгэтэ хүдэлжэ һууһан таһалгадань орожо ерэхэдэм, дайнай баатар тухай бэшэһэн залуушье бэшэ авторай гар бэшэгые эрээн соохор болотор заһажа һуугаа агша һэн. Тиихэдэнь авторай хөөрэхэ гэһэн гол удха үлөөд лэ, хэлэнэйнь найруулга тон модохир байһан аад, тад ондоо болоҗо, шэб шэнээр сэностоһон шэнги, хэлэгүй үхибүүнэй гэнтэ хэлэндэ ороод, үһан торгон хэлээр хөөрэжэ эхилһэндэл һанагдаа бэлэй. «Иигэжэ ходо ажаллажа байдаг һаа, редактор байха гээшэ нобшохон ажал юм хаш даа» гэжэ би һанаандаа бодоо һэм. Тамир муутайшаг ондоо редактор байгаа һаа, авторай орондо өөрөө бэшэхэ хүрэтэрээ оролдохошьегүй байһан байжа магад. Тэд Балдан Санжиевич авторые хайрлаһандаа юм гү, али анханай даруу зангай аяар юм гү — юрэдөө:

— Би энэ-тэрэ зохёолшын ормоглоһон юумые тухандань хүргэжэ, хүсэд зохёол болгон хэблүүлжэ гаргаһан хүм, — гэжэ нэгэтэшье хэлэжэ ябаагүй. Нэгэ зохёолые редакторлан, хэблэлэй үйлэдбэридэ ябуулжархёод, түсэбтэ ороһон ондоо зохёолой гар бэшэгые урдаа табиха.

Манай хамаг зохёолшод дээрэ хэлэгдэһэн автор шэнгеэр бэшэдэг байгаагүй юм aаб даа. Зүгөөр минии нюдөөрөө хараһан тэрэ баримта Балдан Санжиевичай ямар редактор байһые гэршэлнэ бшуу.

— Балдан Санжиевич гээшэтнай һууһан һууриһаа бэлээр үндыхэгүй, амаргүйхэн ажалша хүн aаб даа. Би шэгшыдэньшье хүрэхэгүйб, — гэжэ тэрээнтэй арбаад жэлдэ хамта хүдэлһэн, нэгэ таһалга соо урда урдаһаа хаража һууһан поэт-редактор Шираб Нимбуевич Нимбуев мэндэ байхадаа хэлээ агша һэн. Шираб Нимбуев өөрөөшье нилээдгүйхэн лэ ажалша хүн байһан юм. Гэбэшье хажуудахи нүхэрөө магтан хэлээшэнь яһала удхатай байһан байха.

...Далан наһанай дабаан. Һанахада, амаргүй үндэр шэнги. Тэдэ СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной үнинэй гэшүүн, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Балдан Санжиевич Санжин нюдэнэйнгөө шэлэй саанаһаа шогтойхоноор хараад:

— Ямаршьегүй байна даа. Дан ехээр зүрхэсэхэ хэрэггүй. Үнэн дээрээ үндэршье бэшэ байна, — гэхэ аалам. Тиигээд ээлжээтэ зохёолойнгоо зузаахан гар бэшэгые редакторай стол дээрэ табихадаашье һаатахагүй.

Багша, редактор, оршуулагша, уран зохёолшо — бэлигэйнгээ дүрбэн һалаае дүүрэн эдлэжэ гүйсэд бараадүй, зохёохы ажалайнгаа дүлые үшөөл бадаруулжа ябаһан аха нүхэр тухайдаа хэлэхэ гэһэн үгэмни энэл даа.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

Польшын Арадай Республикада тон шухала үйлэ хэрэгүүд болобо. Конституциин дүримүүдтэй зохилдуулан, ПНР-эй Гүрэнэй Совет бүхы оронойнгоо газар дээрэ сэрэгэй байдал тогтоогоо. Национальна аршалан хамгаалгын сэрэгэй Совет байгуулагдаа. Тэрэниие В. Ярузельский толгойлно.

Абтаһан хэмжээнүүд Польшые тохёолдоһон хүшэр хүндэ байдалһаа гаргаха эрхэ байдал зохёохо, хуули засаг хамгаалха, ниитын журам һэргээхэ зорилготой гээд Национальна аршалан хамгаалгын сэрэгэй Соведые толгойлогшо мэдүүлбэ.

Польшодо абтаһан эдэ бүхы хэмжээнүүдэй тус гүрэнэй дотоодын хэрэг байһаниинь элитэ aаб даа. Баруунай оронуудта эдэ үйлэ хэрэгүүдые ондоогоор тайлбарилха ушар хадаа полягуудай өөһэдынь мэдэлэй хэрэгүүдтэ хамааралсаха һэдэлгэ болоно гэжэ сэгнэхэ хэрэгтэй.

Польшодо социализмын дайсадай орон соохи хүшэр хүндэ байдалые һужэрөөжэ, экономикыень һандаргажа, мүнөө байгаа байгуулалтые унагааха зорилго табиһаниинь, Польшын Арадай Республикын бэеэ даанги байдалые аюулда оруулһаниинь хэндэшье нюуса бэшэ.

Поляк болон совет арадуудай фашизмда эсэргүү хамтын тэмсэлдэ бэхижэһэн, удаадахи олон жэлнүүдтэ үргэнөөр хүгжэһэн хани барисаае али бүхы аргаар эбдэхые тэдэ хүсэнүүд оролдодог байгаа. Социализмда эсэргүү, контрреволюционно программа баримталжа, тэдэнэр Польшын Варшавска Договорой ёһоор союзник уялгаяа дүүргэлтэдэнь, мүн Договорой гэшүүн оронуудта аюул тохёолдуулһан байна. Тиимэһээ бэеэ даанги социалис Польшын дайсад Баруунай зарим гадаадын хүсэнүүдээр дэмжэгдэдэг байһаниинь дэмы бэшэ.

Совет ороной хүтэлбэри, бүхы совет хүнүүд Польшодохи үйлэ хэрэгүүдые анхаралтайгаар ажаглажа байна гээд мэдүүлхээр ТАСС түлөөлэгдэнхэй. Поляк-совет нэгэдэл саашадаашье Польшын гүрэнэй аша туһын, Польшын хилэнүүдэй эбдэршэгүй байлгые хангалгын гол үндэһэн байһан, байхашье, Польшо саашадаашье Варшавска Договорой, социалис гүрэнүүдэй нэгэдэлэй гэшүүн байһан, байхашье гээд В. Ярузельскиин мэдүүлһые тэдэнэр сэдьхэлээ ханан угтаба.

Ороной үмэнэ табигдаһан, поляк гүрэнэй хуби заяанда түүхэтэ удха шанартай зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхыень, Польшын Арадай Республикын социализмын болон эб найрамдалай замаар саашадаа дабшахыень аха дүү поляк арадта совет арад хүсэнэ.

ОАГ-ай СЕССИ

КАРАКАС. Латинин Америкын оронуудай ашаг туһада тон харшаар хандадаг Вашингтон Сент-Люсиин (карибска гүрэнэй) нииславл — Кастрида болоһо байһан, Америкын гүрэнүүдэй эмхиин (ОАГ) генеральна ассамблейн XI сесси дээрэ эрид шангаар шүүмжэлэгдээ.

ОАГ-ай экономическа асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгын үедэ үгэ хэлэһэн олохон ороной делегадууд США-е гэмнэнэ. Юундэб гэхэдэ, Латинин Америкэтэй худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанай хэрэгтэ доромжолхы дээрэлхүүгээр хандадагаа США болюулха хүсэлэнгүй байна. Латинин Америкын олохон зоной үгытэй ядуу, гээгдэнги, ажалгүй байһанай түлөө бүхы харюусалгые США дааха ёһотой гэжэ үгэ хэлэһэн олон түлөөлэгшэд мэдүүлээ.

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ДУРАДХАЛААР

НЬЮ-ЙОРК. Хавьер Перес де Куэльярые (Перу) 1982 оной январиин 1-һээ 1986 оной декабриин 31 болотор ООН-ой Генеральна секретариин тушаалда баталхыень Аюулгүйн Совет ООН-ой Генеральна Ассамблейдэ нэгэн дуугаар дурадхаба.

ООН-ой Генеральна Ассамблей ООН-ой шэнэ Генеральна секретариие ерэхэ неделидэ һунгаха юм.

* * *

Х. Перес де Куэльяр 1920 ондо Лимэдэ түрэһэн, эндэхи гүрэнэй католическа университедэй эрхын факультет дүүргэһэн, ороной хэдэн һургуулинуудта уласхоорондын эрхэ ба уласхоорондын харилсаае багшалһан байгаа. 1940 онһоо дипломатическа албанда хүдэлнэ. Перуһаа хэдэ хэдэн оронуудта элшэн сайдаар һунгагдаһан, тэрэ тоодо 1969 — 1971 онуудта Перугай Советскэ Союздахи түрүүшын элшэн сайд байһан юм. 1971 — 1975 онуудта Перуһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжын түлөөлэгшэ байгаа. Удаань ООН-до хэдэ хэдэн харюусалгатай тушаалнуудта хүдэлөө, тэрэ тоодо тусхай политическэ асуудалнуудаар ООН-ой Генеральна секретариин орлогшо байгаа.

Мүнөө байһан ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхаймай эрхэ түлөөлэлгын болзор декабриин 31-дэ дүүрэхэ юм.

ХҮН БА ХУУЛИ

ЭРХЭТЭН БҮХЭНЭЙ УЯЛГА

...үүдэй шиидхэбэри иимэ ...үүдээр соносогдодог: ...син Совет Федеративна ...алис Республикын нэ...» Эдэ жабхаланта үгэ... манай орон дотор ара...сүүдүүдтэ үгтэһэн үндэр ... түлөөлэлгые гэршэлнэ ...

...унние сүүдлэхэ гээшэ бэ... бэшэ хэрэг. Юундэб гэ... хэрэг бүридэнь хүнэй ... заяан шиидхэгдэжэ бай... шуу. Гэмтэ ябадалы... гүйсэд элирүүлэн, бүхы ...ые хараада абаха хэрэг...

...үүдэй баталан абадаг ... шиидхэбэри совет сүү...нэрэ хүндые батадхадаг. Хүн зон сүүдһээ тон зүб, ... шанга шиидхэбэри хүлеэ...

...овет хуули гэмтэ ябадал...дтай тэмсэхэ, ажалшадые ...үние ёһоор хүмүүжүүлхэ ...этэ сүүдүүдэй хүсэтэ зэбсэг ... боложо үгэдэг.

Хэрбээ сүүдлүүлэгшын түрүүшынхеэ гэмтэ ябадал гаргаа, хэйнэн хэрэгээ, гэм зэмэеэ гүнзэгыгөөр мэдэрһэн байбалнь, шанга хэһээлтэ үгэ болохо гү? Олонхи ушарта сүүдэй хүмүүжүүлхы үүр... хэрэглэн, гэмтэниие зүб замдань оруулха арга бай...

Ю. А. Толстиков гэгшэ 200 түхэригэй хубиин зөөри хулуугаад байгаа. Сүүд тэрэнэй өөрынгые һайнаар бүхы талаһаань хаража үзөөд, эрхыень хаһангүй орхихо гэһэн шиидхэбэри абаа һэн. Тэрэ саалдаа заһаржа, гэмтэ ябадал гаргахаяа, хулгай хэхэеэ болиһон байна. А. Н. Черных гэгшэ «Волга» автомашинын двигатель хулуугаад баригдаа һэн. Гэбэшье авиационно заводой таһагай начальнигай, партиина болон профсоюзай организациин зүгһөө һайн талаһаа сэгнэгдэдэг, ниитын ажалда эрхимтэйгээр хабаададаг, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг байһан тула тэрэ сүүдэй шиидхэбэрсээр эрхээ условнэр хаһагдаһан байна.

Гэбэшье совет сүүд гэмтэ ябадал гаргагшадта адли зөөлэнөөр, иимэрхүүгээр хандадаг бэшэ. Эрхэтэн А. К. ...пов удаан саг соо хаанашье ажаллаагүй ябаа. Тэрэ эрхэтэн Лысенкэтэй нүхэсөөд, ... нэрэдэг заводһоо 7 мэ... сиимэн хулуугаад, тэрэ сааһань 24 түхэригөөр ...алдаһан байгаа. Энээнһээ ...д хаанашье ажаллангүй ...гүүлтажа ябаһанайнгаа түлөө сүүдлүүлһэн юм. Эдэ бүхые хараадаа абажа, А. К. ...повой эрхые 3 жэлээр хаһаха гэһэн шиидхэбэри абтаһан байна.

А. М. Уваров, О. С. Поносова, Н. С. Мудрагель, ...М. Смелина, В. А. Ди...ов, А. В. Озерова, В. Б. ...аднаева, И. П. Родионова ...шэд хоёр жэл тухай саг ... хаанашье ажал хэдэггүй ...һанайнгаа түлөө харюу...гада хабаадуулагдажа, эрхээ хаһагдаа. Эхэ орондоо ...н сэхээр алба хэхэ, арадай зөөридэ эзэн ёһоор хандаха гээшэ хоорондоо нягта холбоотой зүйлнүүд юм.

Түрүүшынхеэ гэмтэ ябадал гаргаһан хүнүүдтэ сүүд ехэ анхаралтайгаар хандадаг. Хэрбээ тэрэ гэмтэниие заһарха, һайжарха гэжэ мэдэһэн байбал, эрхыень хаһангүй орхидог байна.

Хуулиин наһа гүйсөөгүй А. М. Нагорный гэгшэ «М-115» түхэлэй мотоцикл хулуулһанайнгаа түлөө эрхээ хаһагдаха байгаа. Гэбэшье энээнһээ урид юумэ хулуудаггүй байһыень, хулууһан мотоциклайнгаа үнэ сэн түлэһые хараада абажа, 2 жэлээр эрхыень хаһаха гэһэн шиидхэбэриие нэгэ жэлээр хойшолуулба. Энэ хүбүүнэй журам заршамые хинажа байха ниитын хүмүүжүүлэгшэ томилогдоо һэн. Нагорный удаань хулгай хэхэеэ болижо, зүб замда ороһон байна.

Гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ хэрэгтэ хүмүүжүүлгын хэмжээнүүд гол шухалада тоологдодог. Гэхэтэй хамта ехэ гэмтэ ябадал гаргаһан хүнүүд гэмэ зэмэеэ амсаха ёһоороо амсана.

Ажалай, гэр бүлын, хүнэй зөөриин болон бусад арсалдаата асуудалнууд эрхэтэндэ хабаатай хэрэгүүд гэжэ нэрлэгдэдэг юм. Жэшээ болгон, Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин багша эрхэтэн Т. В. Ивановагай хэрэг эндэ дурдая. Тэрэ профсоюзай месткомой зүбшэлгүйгөөр ажалһаа гаргагдаһан байгаа. Ажал тухай хуули эбдэһэнэй түлөө сүүдэй шиидхэбэрсээр ажалдаа абтажа, ажалгүй ябаха баатай болоһонойнгоо түлөө 291 түхэриг тэрээндэ училищи түлэхэ болоһон юм.

Социалис хуули бэхижүүлхэ гээшэ эрхэтэдэй эрхые хамгаалха, хуули наринаар сахиха уялга болоно. Хуулинууд олоор баталан абтанхай. Гэбэшье тэдэниие наринаар сахиха шухала гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ заагдаһан байна.

Сүүдэй зүб шиидхэбэри, совет хүндэ энэрхы ёһоор хандаха гээшэ хуули эбдэгшэдтэ хүнгэлэлтэ үгэхэ гэһэн удхатай бэшэ. Арад зоной зөөри хулгайлагшадта, үригшэдтэ, хулиган ябадал гаргагшадта, бусад гэмтэ ябадал гаргагшадта шанга зэмэ тохогдодог.

Арадай судья тон зүб шиидхэбэри абаха ёһотой. Тэдэнэр хуули һайнаар мэдэдэг байхаһаа гадна, үндэр соёл болбосоролтой байха уялгатай юм. Ямаршье тушаалтай хүн совет хуулиие эбдэһэнэйнгээ түлөө шангаар хэһээгдэхэ болоно.

Жэшээнүүдые дурдая. «Бурятмежколхозлес» нэгэдэлэй директор Тютрин гэгшэ албанайнгаа тушаалые хэрэглэн, гүрэнэй «хармаан» сооһоо 2 мянган түхэриг абаһан байгаа гэжэ сүүд дээрэ элирүүлэгдээ. Почтамтын ахамад бухгалтер Тогоноева 2 жэл 11 һара соо ажаллаха үедөө 18 мянган түхэриг «шэнгээһэн» байна. Тэрэ ажалһаа «өөрынгөө дураар» гараһанай удаа, авиазаводой больницада ажаллаха үедөө «хара» хэрэгээ үргэлжэлүүлээ: үшөө 8 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэ үбэршэлжэ үрдиһэн байба.

«Дружба» гэжэ коллективнэ саадай бухгалтер 1,5 жэл соо ажаллаха үедөө 2 мянган түхэриг үбэршэлөө гэжэ элирүүлэгдээ. Тэдэнэр сүүдэй шиидхэбэрсээр шангаар хэһээгдэбэ. Иимэ ушарнууд юундэ дайралданаб гэхэдэ, тоо бүридхэхэ ба тоосооной хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэһэн, кадрнуудые шэлэн абаха хэрэгтэ алдуу гаргаһан коллективүүдтэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һула байһанай, шалгалта хайша хэрэгээр хэдэг дээрэһээ шалтагаална гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эндэ нэрлэгдэһэн хүнүүд юундэ гүрэнэй зөөридэ гар хүрэхэ болооб гэхэдэ, общественын «хүзүүн дээрэ» байжаха эрмэлзэлтэй байгаа ха юм. Эдэ хүнүүдэй ажалладаг организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ба олониитын эмхинүүд мүн лэ зэмэтэй.

Совет хүн бүхэн, тэрэ тоодо хүтэлбэрилэгшэд совет хуулиие наринаар сахиха уялгатай. Ажалай журам сахиха, социалис зөөри хамгаалан аршалха, хуули эбдэлгэтэй тэмсэл шангаар ябуулха эрилтэ бүхы зэндаагай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табигдана гээшэ.

Хони үсхэбэрилдэг совхозуудай трестын директорэй орлогшо А. М. Бухальцев албан тушаалаа хэрэглэн, гүрэнэй зөөри хулуудаг байгаа. Удаань «Бурятмежколхозлес» нэгэдэлэй ахамад инженерээр хүдэлжэ байха үедөөшье хулгайлһан лэ зандаа байба. Тэрэ дүн хамта 5 мянган түхэригэй гүрэнэй зөөри абаһан гэжэ сүүд дээрэ элирүүлэгдээ.

«Д а л ь пищеремонтстрой» трестын РСУ-гай начальник Э. И. Сонголов 2 мянга гаран түхэриг гүрэнэй зөөри үбэршэлһэн байба. Тэдэнэр гүрэнэй зөөри хулууһанайнгаа түлөө олон жэлээр эрхээ хаһагдаа.

Совет хүнүүд сүүд дээрэ адвокадтай байха, хэрбээ сүүдлүүлэгшэ сүүдэй шиидхэбэриие буруушаажа байбал, Верховно сүүдтэ хандаха эрхэтэй. Энэ эрхэ үнэн зүб хэрэгэй демократическа шухала нэгэ ёһо гурим болоно.

Манай парти болон правительство ажалша коллективүүдэй хүмүүжүүлхы үүргэдэ ехэ анхарал хандуулдаг. Ажалша коллектив бүридэ эрхэтэн бүхэн хуули сахижа һурадаг, харюусалгань дээшэлдэг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Социалис хуули наринаар сахиха, хуули эбдэгшэдтэй тэмсэл шангадхаха эрилтэ бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй урда табигдадаг гээшэ. Совет хуули наринаар сахиха гээшэ хүн бүхэнэй уялга болоно. Ажалша коллектив бүхэндэ ажалай журам, хуули заршам жэншэдгүйгөөр сахигдажа байха зэргэтэй.

К. ВЛАСОВ,
РСФСР-эй габьяата юрист.

ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАҺАА

НРБ-гэй АРАДАЙ СУГЛААНАЙ СЕССИ

СОФИ. НРБ-гэй Арадай суглаанай ээлжээтэ сесси эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадууд наймадахи табан жэлэй ба республикын социально-экономическа хүгжэлтын нэгэдэмэл түсэб, 1982 оной түсэб тухай хуулинуудые, мүн ерэхэ жэлэй гүрэнэй бюджет тухай хуулиие баталан абаба. БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Живков болон Болгариин бусад хүтэлбэрилэгшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Филипов сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, арад зоной материальна, социальна ба оюун бодолой улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангаха гэһэн партиин хараа шэглэлые саашаданъ бэелүүлхэ гээшэ наймадахи табан жэлэй түсэбүүдэй, 1982 оной түсэб болон бюджедэй гол шэнжэ шанарынь болоно. Урдынхидал мэтэ, ажалша хүн БКП-гэй гол анхаралда байһаар гэжэ элидхэлшэ мэдүүлээ.

ХАМТЫН МЭДҮҮЛГЭ

УЛААН-БААТАР. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ-дэ ерэжэ, хэһэн хөөрэлдөөнүүд эб найрамдалай хуби заяан тухай Советскэ Союзай саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг байһые, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхээр бэлэн байһые батаар элирхэйлэн харуулба гэжэ НРК-гай партийно - правительственна делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр МНР-тэ ерэлгын дүнгүүд тухай эндэ баталагдан абтаһан Монголой — Кампучиин хамтын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаһан наяад онуудай эб найрамдалта программые, социалис оронуудай эб найрамдалта гадаадын политикые, эдэнэй эдэбхи үүсхэлые Монголой Арадай Республика болон Кампучиин Арадай Республика бүримүһэн дэмжэнэ гэжэ документ соо тэмдэглэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ дэлхэйн хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлнэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ гар табигдаһан МНР-эй ба НРК-гай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договор хоёр ороной хоорондохи харилсаае шэнэ шатада гаргана гээд мэдүүлгэ дотор заагдана.

ВАРШАВА. ПНР-эй гүрэнэй Соведэй декредээр орон дотор сэрэгэй байдал тогтоогдоо, национальна аршалан хамгаалгын сэрэгэй Совет байгуулагдаа. ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский радиогоор үгэ хэлэжэ, арад зондоо хандаба. Орон дотор үймөө хүлгөөнэй тохёолдуулагдаһанһаа, засаг гартаа абахые эрмэлзэн һэдэдэг «Солидарностиин» хархис хүсэнүүдэй харюусалгагүй ябуулгануудһаа уламжалан, иимэ хэмжээн абтаһан байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

В. Ярузельскиин хандалга, национальна аршалан хамгаалгын сэрэгэй Соведэй мэдүүлгэ, орон дотор сэрэгэй байдал тогтоохо тухай Гүрэнэй Соведэй декрет радиогоор нэгэнтэ оэшэ дамжуулагдаһан байна.

Национальна аршалан хамгаалгын сэрэгэй Соведые байгуулхаһаа гадна, министерствэнүүдһээ эхилээд, гмина (Польшодохи доодо шатын захиргаан) хүрэтэр гүрэнэй захиргаанай зургаанууудай ажал ябуулгые хинан шалгаха эрхэтэй сэрэгэй комиссарнууд-этигэмжэтэд томилогдобо. Уялгануудаа дүүргээгүй хүнүүдые тушаалһаань зайсуулха эрхэ комиссарнуудта олгогдонхой.

«Солидарностиин» хархис удамаршад, мүн социализмда эсэргүү нюуса эмхинүүдэй, тусхайлбал, КОС-КОР болон «бэеэ дааһан байдалтай Польшын конфедерациин» гэшүүд баригдажа, эрхээ хаһагдаа. Польшодохи ниитын-политическэ ба экономическа доройтон уналгын түлөө харюусалгатай бүлэг хүнүүд мүн лэ хаагдаа.

ПОЛЬШОДОХИ БАЙДАЛ

Сэрэгэй байдалай үедэ зохихо албан зургаануудай зүбшөөлгүйгөөр суглаануудые, жагсаалнуудые үнгэргэхэнь, хэблэлнүүдые, мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараахань декредээр хоригдоһон байна. Али бүхы буһалтаануудые, буруушаалгын ябуулгануудые хэхэнь хоригдонхой. Гүрэнэй байгуулалтада аюул тохёолдуулжа болохо бүлгэмүүдэй, профсоюзуудай, холбоонуудай, мүн эмхинүүдэй хүдэлмэри саг зуураар зогсоогдобо. Буу шуугаа, тэһэрдэг зүйлнүүдые дары тушаахыень тэдэнэй эздэтэ дурадхагдаһан байна. Орон дотор ниитын гурим сахиха, амгалан байдал хангаха талаар бусад хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

Сэрэгэй байдал тогтооһонойнь һүүлээр Варшавадахи, Гданьскдахи, ороной бусад олон районуудтахи байдал бүхы дээрээ амгалан тэнюун байна. Граждан милициин хүдэлмэрилэгшэд гурим журам сахина, сэрэгэй патрульнууд автотранспорт болон документнүүдые наринаар шалгана. Сеймэй, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ПОРП-ын ЦК-гай байшангуудай оршодог Варшавын районууд сахин хамгаалагдана. Ниислэл хотын аэропорт саг зуура хаагдаа. Сэрэгэй байдалай тогтоогдоһон сагһаа хойшо Варшавада телефоной холбоон таһалдуулагдаа.

Национальна аршалан хамгаалгын сэрэгэй Соведэй мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, ПНР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдээр дэмжэгдэһэн сэрэгэй Совет ниитын патриотическа ба түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй зүгһөө этигэмжэ, туһаламжада түшэглэжэ, орон дотороо амгалан тайбан, аюулгүй байдал хангахые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ.

«Солидарностиин» хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудһаа уламжалан, оромнай ехэ уршаг түбэгтэ ороо гэжэ В. Ярузельский арад зондоо хандаһан хандалга дотороо тэмдэглэбэ. Өөһэд хоорондоо алалга хюдалгын тэмсэл руу Эсэгэ ороноо түлхижэ оруулхынь урда тээ балмад этэгээдүүдые усадхан зайсуулха хэрэгтэй гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Национальна аршалан хамгаалгын сэрэгэй Совет конституциар хараалагдаһан засагай зургаануудые нэлгэхэгүй юм гэжэ В. Ярузельский тэмдэглэбэ. Гүрэн дотороо хуули ёһо сахин хамгаалха, гурим журам һэргээхэ арга олгоһон байдал хангаха гээшэ тэрэнэй ори ганса зорилго болоно. Энэ хадаа ороноо доройтон уналгаһаа аршалан гаргажа, һандарал һүйдхэлһөө гүрэнөө аршалан хамгаалжа эхилхын тула һүүлшын зам болоно.

Гэмтэ ябадал гаргагшадтай хайра гамгүйгөөр тэмсэхын тула сэрэгэй Совет таарамжатай байдал байгуулха юм. Гэмтэ бандануудай ябуулга сүүдүүд дээрэ дары түргэн хаража үзэгдэхэ байна. Хонжоо наймаа үргэнөөр хэдэг, нюуса олзо олодог, ниитын ажабайдалай ёһо гурим хасагайруулдаг хүнүүд хатуу шангаар мүрдэгдэн хэһээгдэхэ.

Парти болон правительство национальна үгээ ойлголсолгын фронт байгуулхын түлөө, Польшые аршалан хамгаалхын тула арад зоной патриотическа бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхын түлөө залан сэхээр тэмсэхэ байна гэжэ В. Ярузельский хэлэбэ.

Орон доторхи байдалаа амгалан тэнюун болгохые, арадай ажахын һайнаар хүдэлжэ эхилхын, засагай гүрэнэй зургаануудта этигэл найдал, нэрэ хүндэ һэргээхые тэрэ уряалаа.

ПНР-тэ социализм байгуулгые саашадань бэхижүүлхын түлөө залан сэхээр тэмсэдэг общественын хүтэлбэрилхы хүсэнэй — ПОРП-ын зэргэнүүдые нягтаар нэгэдүүлхые В. Ярузельский уряалһан байна.

Польшын гүрэнэй уласхоорондын байдалай саашанхи доройтон уналгые зогсоохо ёһотойбди гэжэ В. Ярузельский тэмдэглээ.

Советскэ Союз болон бусад социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай хани барисаагаа, эдэнэй үзүүлдэг аха дүү ёһоной туһаламжые Польшын арад үндэрөөр сэгнэдэг юм гэжэ тэрэ социалис оронуудта хандахадаа мэдүүлбэ. Польско-совет холбоо барисаан Польшын гүрэнэй аша туһын, манай хилэнүүдэй эбдэршэгүй бата, ойроо хүртэшэгүй байлгын шухала зүйл болоно гэжэ тэрэ хэлээ. Польшо хадаа Варшавска Договорой эбдэршэгүй бата хубинь, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай гэшүүн байгаа, саашадаашье байха юм.

Польшодо тохёолдоһон оршон байдалые ойлгохынь тула, абтаһан онсо яаралтай хэмжээнүүдые ойлгохынь тула уласхоорондын олониитэдэ ханданаб гэжэ В. Ярузельский мэдүүлбэ. Манай ябуулганууд хэндэшье аюул тохёолдуулхагүй, тэдэ орон доторхи аюултай байдалые усадхан зайсуулха гэһэн зорилготой.

СТУДЕНТНЭРЭЙ ТЭМСЭЛЭЙ НЕДЕЛИ

БАРУУН БЕРЛИН. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал болюулха, һурагша залуушуулда социальна ба демократическа эрхэнүүдые хангаха гэһэн уряатай Студентнэрэй тэмсэлэй недели Баруун Берлинэй дээдэ һургуулинуудта үнгэргэгдэжэ байна.

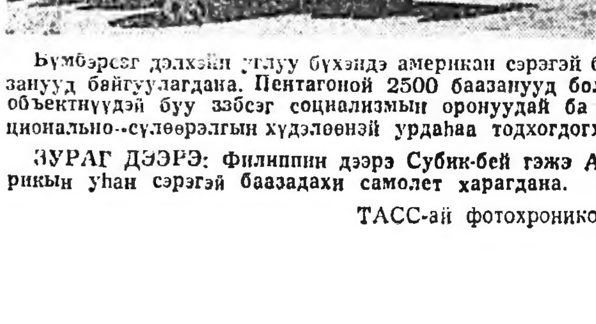
Городой дээдэ һургуулинуудта болоһон олон тоото суглаануудта хабаадагшад буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ гэдэг НАТО-гай политикые, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европын хэдэн оронуудта тараан тодхолгые эрид буруушаана.

Томо буржуазиин партиин — ХДС-эй толгойлдог Баруун Берлинэй сенадай баримталан бэелүүлжэ байгаа политикые — дээдэ һургуулиин хэрэглэмжэдэ һомолегдоһон мүнгэ хороохо гэһэн политикые суглаануудта хабаадагшад мүн лэ буруушаана.

ЛИВИДЭ ЭСЭРГҮҮ ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУД БЭЛДЭГДЭНЭ

ВАШИНГТОН. США-гай захиргаан Ливидэ эсэргүү зэбсэгтэ һүйдхэлтэ ябуулгануудые бэлдэжэ байна. Ливидэ эсэргүү сэрэгэй ябуулгануудай бэлдэгдэжэ байһые Сагаан байшангай түлөөлэгшэ пресс-конференци дээрэ арсабагүй. Холбоото Штадуудай Дундада далай дээрэхи зургаадахи флот Ливиһээ американ хүдэлмэрилэгшэдые «гаргажа абаха» ябуулгые бэелүүлхээр бэлэн болонхой гэжэ США-гай обороны министр К. Уайнбергер Лондондо мэдүүлбэ.

«Ливидэхи байдалай хойноһоо үдэр бүри адаглан хинаха албан зургаанууд хоорондын тусхай оперативна бүлэгые президент Р. Рейган байгуулаа гээд Эн-би-си гэдэг телекомпани Сагаан байшангһаа абтаһан баримтануудта үндэһэлэн мэдээсэнэ. Пентагоной гүрэнэй департаментын, национальна аюулгүйе сахиха соведэй аппарадай түлөөлэгшэд энэ бүлэгтэ ороһон байна.

Бүмбэрсэг дэлхэйн үлүү бүхэндэ американ сэрэгэй баазанууд байгуулагдана. Пентагоной 2500 баазанууд болон объектнүүдэй буу зэбсэг социализмын оронуудай ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй урдаһаа тодхогдогхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Филиппин дээрэ Субик-бей гэжэ Америкын уһан сэрэгэй баазадахи самолет харагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

Уласхоорондын шэнжэлэл

СОВЕТ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ ҺАЙШААН ДЭМЖЭГДЭНЭ

Ядерна дайнай аюулые зайсуулгада, буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалгые хизаарлаха ба тэрэниие хуряан абаха зорюулагдаһан совет эдэбхи үүсхэлые һайшаан дэмжэлгын түг доро ООН-ой Генеральна Ассамблейн хүдэлмэри Нью-Йоркдо үнгэржэ байна. Дэлхэйн олон оронуудай түлөөлэгшэд мүнөө үе сагай гол шухала асуудалнууд болохо арадуудай аюулгүй байдал хангалга, түбиш дэлхэйдэмнай тохёолдохоор забдаһан дайнай аюулые зайсуулгаар совет дурадхалнуудай түлөө дуугаа үгэжэ байна.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулха тухай Декларацийе һайшаалга хадаа Советскэ Союзой бэелүүлжэ байһан эб найрамдалай политикын ехэ илалта болобо. Тус Декларациин проект СССР-эй делегацияр зүбшөөн хэлэлгэдэ табигдаһан. «Ядерна дайнай һүжэрхэ боломо юумэ сүм хэхэ — ядерна зэбсэгые түрүүн хэрэглэхэ ехэ гэмтэ хэрэгээр хэлэгдэнэ. Хамтын хүсэлэл оролдолгоо, үнэн сэхэ, адли тэгшэ эрхэ» байдалай хөөрэлдөөнөөр ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргалга зогсоогдохо ёһотой.

Мүнөө үеын уласхоорондын орёо бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда ядерна дайнай аюулые усадхаха тухай айхабтар шухала асуудал Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида зүбөөр ойлгогдожо, һайшаан дэмжэгдэжэ байна гээд ООН-ой хүтэлбэрилхы хүнүүдэй дунда тэмдэглэгдэнэ. США түрүүтэй буу зэбсэг ехээр гаргахые эрмэлзэгшэд, НАТО-гай бүлэглэлэй талаар союзнигууд Декларацида эсэргүү арсалтаар дуугаа үгэһэн байна. Гэбэшье бодото дээрээ тэдэнэр амяр-лан газаашалагдаа, юуб гэхэдэ, дэлхэйн нэгэдэмэл энэ организаци хүн түрэлтэниие ядерна дайнай үхэл руу түлхихэ байһан, эб найрамдалай хэрэгтэ аюултай империалис политикые дэмжэхэгүй байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулба.

Ямаршье түхэлэй буу зэбсэгүүдые замбуулинай дандада гараха ябадалые хорихо тухай Договор баталха тухай совет дурадхалаар баталан абаһан ушар хадаа эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй түйлаһан горитойхон илалта гэжэ сэгнэгдэнэ. Социалис оронуудай оруулһан һанамжа дурадхалнууд нейтронно буу зэбсэг бүтээн гаргаха ябадалые хорихо гэжэ уряалһан резолюциин үндэһэ һуури боложо, Генеральна Ассамблейгаар һайшаагдаһан байна. Социалис оронуудай уряалгаар, дэлхэйн бүхы арадуудай дуулаһаар байтар нейтронно буу зэбсэг хүн түрэлтэнэй «бу үзэгдэг» гэжэ ООН эрид шууд мэдүүлбэ гээшэ. Энэ резолюци США-гай милитарис эрмэлзэлые сэхэ элирхэйлһэн гэршэ болон соностобо.

ООН-ой Генеральна Ассамблейгаар һайшаагдаһан бусад документнүүдынь сэрэгэй аюулые багадхаха, ядерна дайе зайсуулха зорилготой тодорхой хөөрэлдөөнэй шухала үндэһэ һуури болохо гээшэ. Тэдээн тушаа Советскэ Союзаар анха түрүүшынхиэ дурадхагдаа. Тэдээн тушаа тодорхойлон хэлэхэ болоо һаа, хүн зониие олоор хюдаха шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые зохёохо ба бүтээн гаргалгые хорихо тухай, тэрэшэлэн ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулха ба тэрэнэй нюусыень байн байтараа гүйсэд үгы болоторнь хороохо асуудалаар хөөрэлдөө хэхэ тухай договор баталха ябадалда бэлдэхэ тушаа хэлэгдэнэ.

БАТА НЭГЭДЭЛЭЙ ТУГ ДОРО

Декабриин 8—9-дэ Луандада үнгэргэгдэһэн араб болон африкан арадуудай конференци уласхоорондын ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болобо. Африка ба Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые улам шахардуу шанга болгохо зорилгоор империалис хүсэнүүдэй, нэн түрүүн США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай эрид ехээр үргэдэжэ байһан үедэ энэ хуралдаан үнгэргэгдэбэ. Энээн тушаа ямар баримтанууд гэршэ боложо үгэнэб гэхэдэ, Вашингтоной туһаламжатайгаар ЮАР-ай расистнууд Анголодо эсэргүү ябуулга хэнэ, империализм ба расистнуудай хулиһэншэд Сейшельскэ аралнуудай правительствые унагааха һэдэлгэ гаргана, Пентагон Африкада, Дүтын Зүүн зүгтэ «Брайт стар» гэжэ маневр үнгэргэнэ, Израилиин Ливанда эсэргүү, США-гай—Ливидэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулганууд хэгдэнэ.

Жараһаа дээшэ оронуудай түлөөлэгшэд Луандада суглараа. Афро-араб һаналаа нэгэдэлгын түүхэдэ анха түрүүшынхеэ зарлагдаһан энэ уулзалга хадаа Африка ба араб Зүүн зүгэй арадуудай хоорондоо, дэлхэйн тон ехэ хоёр регионой демократическа ба түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй хоорондо хөөрэлдөөнэй сэхэ хэгдэжэ эхилһэнэй гэршэ болоно.

Конференци Луандийска декларации, «Бэе бэстээ һаналаа нэгэдэлгын, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе бэхижүүлгэ» гэһэн ябуулгын программа ба түгэсхэлэй коммюнике баталан абаа. «Американ сэрэгэй хүсэ нэмэлгэ—Африка ба араб оронуудта мүнөө үеын империалис добтолгын эгээл аюултай ябуулга болоно,»—гээд тэрэ декларации доторнь хэлэгдэнэ. «США-гай империализмын ба тэрэнэй союзнигууд—Израиль ба ЮАР-ай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые зайсуулхын, аша туһада африкан ба араб гүрэнүүдэй хүсэеэ нэгэдхэхэнь шухала удха шанартай» гээд декларации дотор тэмдэглэгдэнэ. «Тель-Авив—Претория» гэһэн бүлэглэлые уласхоорондын байдалда зэбүүрхэн буруушаалгаха ябадал туйлаха гэһэн хуралдаанай шиидхэбэри тон шухала удха шанартай хэрэг болоно. «США-гай аша туһын хэрэгтэ тохёолдожо боломо аюулые» зайсуулха гэһэн шалтаг бариад, хүгжэжэ байһан ямаршье ороной дотоодын хэрэгтэ хамаарха «эрхэ» Вашингтоной өөртөө олгоһон ушарые үгэ хэлэһэн делегадууд нэгэн һаналтайгаар буруушаагаа.

Мүнөө үеын уласхоорондын гол шухала хэдэ хэдэн асуудалнуудаар конференци һанамжаяа мэдүүлһэн байна. Эб найрамдалда зорюулагдаһан СССР-эй шэнэ эдэбхи үүсхэлнүүдэй, нэн түрүүн КПСС-эй XXVI съезд дээрэ табигдаһан 80-дахи онуудай амгалан тайбан байдалай программын айхабтар шухала удха шанартай байһаниие үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ. Буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалгада, ядерна дайнай аюулда эсэргүү, шахардуу байдалые һуларуулхын түлөө тэмсэлдэ СССР-эй, мүн социалис хани нүхэсэлэй бусад оронуудай үүргэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

АРАДУУДАЙ ХҮСЭЛ ЭРМЭЛЗЭЛДЭ ЭСЭРГҮҮГЭЭР

Хойто-атлантикын бүлэглэлэй сэрэгэй хүсые ехэ болгохо тушаа шэнэ уряа үнгэрһэн неделидэ Брюссельһээ соностобо. Тэндэ декабриин 7—11-нэй үдэрнүүдтэ НАТО-гай хүтэлбэрилхы органуудай үбэлэй заседанинуудай недели үнгэргэгдэбэ. Баруун Европын хамжагша гүрэнүүдтэ США-гай зүгһөө хэгдэжэ байһан баалалтын улам шангадажа байһан үедэ тэрэ недели үнгэргэгдэбэ. Сэрэгэй гаргашануудые улам ехэдхэхэ. НАТО-гай зэбсэгтэ хүсэндэ «Баруун Европын хубитые» үргэдхэхэ, тэдэнэй газар дээрэ американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолгодо зүбшөөлөө үгэхэ эрилтээ Вашингтон улам шангадхаа.

Баруун Европодо 11 гүрэнэй министрнүүд НАТО-гай бүлэглэлэй энэ заседани дээрэ буу зэбсэг саашадань олошоруулха тухай шиидхэбэри баталан абаа. Тингэхэ зуураа тэдэнэр «Совет сэрэгэй аюул» гэдэг худал хуурмаг зар тунхагаар халхабша хэһэн, Пентагоной зорюута ехээр үгэһэн тоо, баримтануудтай «элидхэлнүүдые» шагнаһан байна. Гэбэшье США бүлэглэлэйнгөө талаар хамжагшадтаа өөһэдынгөө хамаг хүсэлые сүм баадхажа шадабагүй. Имэ юумэн түрүүшынхеэ тохёолдожо байна бэшэ ааб даа. Европын бүлэглэлэй заседани дээрэ, мүн сэрэгэй талаар түсэблэлгын комитедэй сесси дээрэ Баруун Европын хэдэн оронуудай түлөөлэгшэд жэл бүри сэрэгэй гаргашануудые 3 процентээр дээшэлүүлхэ тухай НАТО-гай соведэй шиидхэбэриие мүнөө үедэ дүүргэхэ арга үгы гэжэ тэмдэглээ. Тэрээнһээ гадна Даниин, Италиин, Бельгиин министрнүүд сэрэгэй гаргашые дээшэлүүлхэ талаар США-гай эрилтэдэ арсалта хэжэ, тус асуудалаар шиидхэбэри абтаагүй байха юм.

Сэрэгэй түсэблэлгын талаар комитедэй сесси дээрэ арсалдаанай гараһан дээрэһээ хамжагшадай дунда үзэгдөөгүй ушарал тохёолдобо: түгэсхэлэй коммюнике баталан абтаагүй. Зарим асуудалнуудые зүбшөөхэ аргагүй байһан тула Грециин премьер-министр ба национальна оборонын министр А. Папандреу коммюникедэ гар табихаһаа таһа арсаа.

Баруун Европын оронуудай газар дээрэ американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо талаар өөһэдынгөө түсэбүүдые һайшаалга тэдэнһээ үшөө дахин абахын тула США ба НАТО-гай толгойлогшонор Брюссельдэ туйлай ехэ оролдолго гаргаһан байна. Европодо ядерна зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай совет-американ хөөрэлдөөе дэмжэхээр бэлэн тухайгаа НАТО-да хабаадагшадай олонхидойнь мэдүүлжэ байбашье һаа, США зорилһондоо хүрэжэ шадаа.

Гэбэшье НАТО-гай соведэй сесси дээбэ зүүн оронуудтай хэгдэжэ эхилһэн хөөрэлдөөе дэмжэхэ тухай балай ойлгосотой тодо бэшээр хэлэгдээшье һаань, буу зэбсэг хуряан абаха ба дунда зэргын зайда табигдаха ракетно-ядерна зэбсэгүүдые хороохо асуудалнуудаар бүлэглэлэй хараа бодолые хубилгахаһаа арсалта эли тодоор соностоо. Сессидэ хабаадагшад эб найрамдалда зорюулагдаһан Советскэ Союзай һүүлэй үеын эдэбхи үүсхэлнүүдтэ харюу үгөөгүй. Тингэжэ дайн сэрэгтэ эсэргүү манифестацинуудай үедэ Баруун Европын олон зуу мянган хүн зоной хүсэлэл эрмэлзэлые тоонгүй орхибо гээшэ. Тингэжэ шахардуу байдал улам шанга болгохо талаар аюултай үшөө нэгэ алхам хэжэ, НАТО-да Испаниие абаха тухай протоколдо гар табигдаба.

В. МАТЯШ,
В. КОРОЧАНЦЕВ,
В. ВОЛКОВ.
(ТАСС).

50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта студентнэрэй научно-практическа конференци үнгэргэгдэбэ. Тус конференци институдай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаа.

— Студентнэрэй эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэридэ хабаадалсалга ехэ удха шанартай. Мүнөө институдай 7 факультедтэ 160 кружок ба эрдэм шэнжэлгын бүлэг хүдэлнэ. Бүридэлдэнь 2500 хүн оролсодог. Эдэнэр конференциин үедэ эрдэм шэнжэлгын удха шанартай хүдэлмэриингөө дүнгүүдые элирхэйлдэг,— гэжэ эрдэм наукын талаар ректорэй орлогшо, философиин эрдэмэй кандидат Н. Н. Осинский хэлээ һэн.

Дүн хамта 29 кафедрын багшанарай хүтэлбэри доро студентнэрэй бэлдэһэн 850 элидхэл шагнагшадай анхаралда уншагдаа. Студентнэрэй олонхинь баян материалнуудые, баримтануудые суглуулжа, һонирхолтой хүдэлмэринүүдые бэшээ гээд тэмдэглэлтэй. Жэшээлхэдэ, түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедэй ород хэлэ, литературын отделениин студентнэр арадай аман үгын дээжэ суглуулан шэнжэлхэ талаар ехэ юумэ хээ. Тусхай эмхидхэгдэһэн фольклорно экспедицинүүдтэ хабаадалсаһан, арадай аман үгын баялигта бодото сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Гэхэтэй хамта Буряадта багшанарай институдай байгуулагдаһан тухай, срээдүйн багшанарай ниитын-политическэ эдэбхиие дээшэлүүлхэ тухай ба бусадшье олон һонирхолтой асуудалнуудаар элидхэлнүүд уншагдаа.

И. ЦЫПИН.

КОНКУРС ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Улаан-Үдын почтамтын почтальонуудай, бэшэг илгаагшадай хоорондо конкурс үнгэргэгдэбэ. Конкурсдо хабаадагшад газетэ, журнал, бэшэгүүдые түргөөр илгажа, уншагшадта, эзэдтэнь түргөөр хүргэхэ дүршэл шадабаряа харуулаа. Почтальон Галина Варфоломеевна Фарфутдинова энэ конкурсдо хабаадажа, шангай һуури эзэлһэн байна. Энэ эхэнэр потчамтда арба гаран жэлэй туршада хүдэлнэ. Коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: почтальон Г. Фарфутдиновада Хүндэлэлэй грамота болон шан барюулагдажа байна.

Б. СОТНИЧОН фото-текст.

АГНУУРИ ОЛЗОТОЙ БАЙХАНЬ

Олзоборилгын хаһа эхилжэ, ангуушан бүхэн ой тайгада гаранхай. Үбэлэй ой соо буу үргэлөөд, ан мүрдэжэ ябахада ямар гоё гээшэб. Илангаяа һая ороһон саһан дээгүүр шубуу шонхорой, ан арьяатанай мүрнүүдэй аржылдан байхада, ангуушан бүришье һаа сэхээр баярладаг гээшэ.

Республикадамнай агнууриин хаһа октябриин 20-һоо ерэхэ жэлэй февралиин 15 болотор үргэлжэлхэ юм. Хүбшэдэ нохойн хусаха, буугай һүрэхэ абяан холоһоо соностодог болонхой. Ингэжэ ангуушад «зөөлэн алта» гүрэндөө бэлэдхэжэ ябаһанаа мэдүүлнэ. Буркоопсоюзай коопзверопромхозууд зэрлиг ангуудай арһа олзоборилгын хаһые энэ жэлдэ һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Штатна ангуушад агнууриин хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангагдажа, эдеэ хоол, дари һомоёо, хабхаануудаа үнинэй түхеэрһэн байгаа. Тайгын гүн гүнзэгыдэ агнуури олзоборилгын 8 бааза, 125 гэр заһагдан баригданхай.

Агнууриин эхилхын урда тээхэнэ коопзверопромхозуудта олзоборилогшодой суглаан үнгэргэгдөө. Эндэ ангуушад ямар шэнэ арга зэбсэг хэрэглэхэб, яажа үнэтэ ангуудай арһанай шанар дээшэлүүлхэб, хайшан гээд гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэб гэһэн асуудалнуудаар ехэхэн хөөрэлдөөн болоо.

Агнууриин эхилхэһээ урид охотоведүүд хүбшэдэ гаража, ангуудай тоо бүридхэһэн, хаана ямар ан олон бэ гэжэ тодорхойлһон байна.

Штатна ангуушадта олзоборилхо газар 5 жэлэй болзортойгоор даалгажа үгтэнхэй.

Ангуушад даажа абаһан газартаа элдэб занга дархалжа, ан, шубуудые харууһалха, үсхэхэ уялгатай, тэдэнэй баялигые зүбөөр, гамтайгаар олзоборилхо ёһотой.

Мүнөө агнууриада бүхы дээрээ 1574 хүн хабаадана. Тэдэнэй 93 олзоборилогшодынь вертоледоор холын хүбшэдэ буулгагдаа. Баунтын, Баргажанай, Витимэй коопзверопромхозуудай тайгада хэрмэн олоор баригдахаар хүлеэгдэнэ. Агнууриин шэнэ дүримэй ёһоор үнэтэй арһатай амитадай тоодо булган, хэрмэн, ондатра, һолонго, шэлүүһэн, үнэгэн оронхой. Эдэ ангуудай арһан заатагүй гүрэндэ тушаагдаха ёһотой.

Декабриин 1-нэй мэдээгээр, коопзверопромхозуудай ангуушад 81.966 хэрмэ, 36.087 ондатра, 8.777 шандага, 1.605 булга, 682 һолонго, 68 үнэгэ барижа, хамтадаа 333.394 түхэригэй ангай арһан гүрэндэ тушаагдаба.

Октябриин 1-һээ ангай мяха бэлэдхэлгын хаһа эхилэнхэй. 225 бугын, 185 гүрөөһэнэй, 195 зэрлиг орын, 45 хандагайн болон 10 бодон гахайн, 220 центнер мяхан тушаагдахаар түсэблэгдэнхэй.

Агнууриин олзотой дээрэһээ хаа яанагүй түрүүшүүл шалгарна. Жэшээлхэдэ, Баунтын коопзверопромхозой ангуушад С. К. Мальцев 436 хэрмэ, 10 шандага, 6 һолонго, Д. И. Козулин 235 хэрмэ, Баргажанай—И. П. Алексеев 235 хэрмэ, 301 ондатра, 65 шандага, 7 һолонго, Кабанскын — М. П. Иванов 1039 ондатра бариһан байна.

Декабриин 1-дэ Витимэй коопзверопромхоз 41.906 түхэригэй зэрлиг ангай арһа бэлэдхэжэ, гүрэнэй түсэбые 167,6 процент дүүргэбэ.

Штатна ангуушад зунай үедэ эм домдо ородог ургамалнуудые, жэмэс, һархяг, намартаа хушын һамар суглуулдаг гээшэ. Үнгэрһэн үедэ тэдэнэр 388,5 центнер алирһа, жэмэс, 975,65 центнер хушын һамар, 1.068,7 килограмм хуһанай гүлгэ, 2.192 килограмм алирһанай набшаһа, 445,5 килограмм нохойн хоншоор, 1321,2 килограмм долоогоно тушаагаа.

Коопзверопромхозуудай трест агнууриин газар шалгаха, браконьернүүдтэй тэмсэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулна. Мүнөө агнууриин хэдэн арбаад мэргэжэлтэй штатнабэшэ инспекторнууд, егерьнүүд шалгалта хэжэ ойдо гаранхай.

1981 оной 9 һарын туршада коопзверопромхозуудай егерьнүүд агнууриин журам эбдэһэн 94 хүниие барижа, тэдэниие шанга хэһээлтэдэ хабаадуулһан байна.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЫН ТУЛА

«Труд» бүлгэмэй спортын байшан соо физкультурын коллективэй соведэй түрүүлэгшэнэрэй, үйлэдбэриин гимнастика үнгэргэдэг методистнарай, промышленна предприятинуудтахи спортивна барилгануудые даагшанарай семинар боложо дүүрэбэ. «Физическэ культура ба спортдо олоной хабаадалгые саашадань эдэбхижүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тушаа элидхэл хэгдээ.

«Физкультурын коллективүүдтэ ябуулагдадаг элүүржүүлгын хүдэлмэри», «Профсоюзуудай физкультура хүгжөөлгэдэ дүүргэдэг үүргэ», «ГТО-гой комплекс — физическэ хүмүүжүүлгын совет системын үндэһэ һууринь мүн» гэһэн темэнүүдээр лекцинүүд уншагдаһан байна. Семинарта хабаадагшад дүй дүршэлөө хубаалдаха талаар ашатай туһатай хөөрэлдөө хээ.

С. ЦЫМПИЛОВ.

ТОБШОХОНООР

БАРИЛДААН. Бүхэроссиин залуушуулай зургаадахи наадануудай тоосоогоор дүрэ булялдалгын барилдаагаар РСФСР-эй түгэсхэлэй мүрысөөн Орджоникидзе хотодо боложо байна. Зургаан зонын суглуулагдамал командануд эндэ хаба шадалаа туршана. Шэтэ хотодо болоһон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөндэ илаһан республикымнай барилдаашад — спортын мастернууд В. Миланханов, Л. Актинов, В. Гашинов, Ю. Матхонов, С. Галсанов, С. Мордовской гэгшэд энэ ехэ нааданда хабаадажа байна.

ХҮНДЭ АТЛЕТИКЭ. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Эрхүү гэй областиин Шелеховэ хотодо эхилбэ. Спортын мастернууд А. Иванников, К. Ларионов, В. Решетников, А. Матвеев, мастерта кандидадууд А. Мазенин, В. Семенов, С. Рыбальченко гэгшэд республикынгаа нэрэ хүндые хамгаална.

ДААМ. Профсоюзуудай областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. «Труд» бүлгэмэй даамшад илалта туйлаа. «Забайкалец», «Спартак» бүлгэмэй суглуулагдамал командануд удаадахи һууринуудые эзэлбэ. Хюлгэнүүд дээрэ О. Аненхонов, А. Чупров, А. Пичугин, А. Останин, Э. Покацкий, Н. Ведерников, Л. Абзаева, Е. Банова, А. Бушмелев, Н. Болсохоева гэгшэд түрүү һууринуудые эзэлһэн байна.

* * *

«Шэдитэ даам» гэжэ клубай шанда хүртэхын түлөө пионерэй дружинануудай дунда Железнодорожно болон Советскэ райнуудай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд үнгэргэгдөө. Железнодорожно районһоо 36-дахи, 14-дэхи, 51-дэхи һургуулинуудай, Советскэ районһоо 2-дохи интернат һургуулиин, 43-дахи, 2-дохи һургуулинуудай командануд илалта туйлаһан байха юм.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

САНЫН ЗҮРГЭ ШАРЬЯАТАЙ

Үбэлэй спортын хаһые нээлгын шанда хүртэхын түлөө санын урилдалгаар Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлэлгын нээмэл мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй санын баазада болобо. Аяар 50 гаран командын 300 шахуу санашад зүргэ дээрэ гаража, хаба шадалаа туршаһан байгаа.

Эгээл түрүүлэн найман жэлэй һургуулинуудай һурагшад мүрысэбэ. Эндэ республикын ниислэл хотын 39-дэхи һургуулиин хүбүүд, басагад илажа гараһан байха юм.

Дунда һургуулинуудай бүлэгтэ илангаяа һонирхолтой шанга тэмсэл болобо. 6-дахи интернат һургуулиин нэгэдэхи команда басагадай дундаһаа илажа гараа. 48-дахи һургуулиин түлөөлэгшэд, 6-дахи интернат һургуулиин хоёрдохи команда удаадахи һууринуудые эзэлбэ. Хүбүүд сооһоо 65-дахи һургуулиин һурагшад эрхимлэһэн байна. Загарайн, Мухар-Шэбэрэй районуудай түлөөлэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта гараа.

11-дэхи ГПТУ-гай басагад, 16-дахи ГПТУ-гай хүбүүд техническэ мэргэжэлэй училищинуудай бүлэгтэ илажа, Улаан-Үдэ хотын чемпионууд болобо.

Удаань техникумүүдэй һурагшад санын харгы дээр урилдаа. Хүбүүдэй бүлэгтэ—түмэр замай техникумэй, басагад сооһоо механо-технологическа техникумэй санашад шалгарһан байха юм.

Үйлэдбэриин коллективүүдэй командануд һяхала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байжа, Хандагатайн леспромхозой эрэшүүлэй, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй эхэнэрнүүдэй командануд эндэ түрүү һуури эзэлээ.

Спортын бүлгэмүүд болон клубуудай дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөе сугларагшад һонирхон хараһан байна. Эрэшүүл сооһоо багшанарай институдай студентнэр илаба. «Локомотив» болон «Забайкалецай» санашад удаадахи һууринуудта гараа. «Забайкалец» гэжэ спортын клубай инструктор, спортын мастер Валерий Мироманов 5 километрые 15 минута 30 секунда соо гаталжа, үндэр үрэ дүн туйлаба.

Зүүн Сибириин технологическа институдай басагад 3×5 километрэй эстафетэдэ 10.28 минута саг харуулжа, бүтанһаа һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулба. Хүүгэдэй спортын 4-дэхи һургуулиин нэгэдэхи команда, «Локомотив» бүлгэмэй санаша басагад удаадахи шангуудта хүртэһэн байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

НАЙМАДАХИ НААДАНАЙ ҺҮҮЛЭЭР

Шатараар Улаан-Үдэ городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Наймадахи наадан һүүлээр тус мүрысөөн «замайнгаа» хахадһаань ехые гаталба гээшэ. Мүрысөөнэй хоорондын дүн гаргахада 6,5 очко абаһан Ю. Барнаков түрүүлжэ ябана. Тэрээнһээ очко хахадаар А. Матвеев, В. Хаханов гэгшэд гээгдэнхэй. Городой 1979 оной чемпион П. Кликунов дүрбэ хахад очкотой болобо. Зүгөөр тэрэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Барнаковтой хюлгэ дээрэ үшөө уулзаагүй.

Үнинэй дүршэл ехэтэй шатаршад Назимов, Тоневицкий гэгшэд үшөөл бэеэ «харуулжа» шадаагүй байһаар. Мүрысөөнэй дүүрэтэр үшөө табан наадан үлөө.

О. ШАНДИБАЕВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» декабриин 12-то үнгэргэгдэһэн 50-дахи тираж.

«19-һөө 6-ень тааха»: 11—волейбол, 13 — хада руу санаар һолжоролго, 16 — мори урилдаан, 21 — тамаралга, 23 — санаар һолжоролго ба хоёр зүйлэй мүрысөөн, 25 — санын урилдаан.

«36-һаа 5-ень тааха»: 1 — баскетбол, 5 — бүхэ барилдаан, 10 — уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалга, 18 — хүнгэн атлетикэ, 19 — санын урилдаан.

(ТАСС).

ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай декабриин 5-да үнгэргэгдэһэн 49-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха «спортлото»: 492.018 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (21 карточка) таагшад — 1.704 түхэриг, дүрбэн номер (883 карточка) тааһан хүнүүд — 50 түхэриг, гурбан номер (16918 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 2.526.556 билет ороо.

Табан номер (24 карточка) тааһан хүнүүд — 6.382 түхэриг, дүрбэн номер (2046 карточка) таагшад — 135 түхэриг, гурбан номер (55091 карточка) тааһан хүнүүд 6 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 49-дэхи тиражай шүүбэринүүд декабриин 16-һаа январиин 16 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ГАИ-гай экран

Һүүлшын үедэ светофорнуудые, харгы зааһан тэмдэгүүдые эбдэхэ, һандаргаха ушар олошороо. Имэ муухай ааша гаргажа, харгы зам дээрэ аюулгүйе сахиха хэрэгтэ һаад түбэг ушаруулдаг хүнүүд административна, уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха гэжэ республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ГАИ мэдүүлнэ.

Харгы зам дээрэ усалгүй байхын тула тодхогдоһон хэрэгсэлнүүдэй эбдэрхэй байһыень обёорһон хүнүүдые 2-59-07 гү, али 2-29-32 номероор хонходожо мэдүүлхые гүйнабди.

Үнгэрһэн арбан нэгэн һарын туршада республика дотор харгы замай усалта ушарнууд нэгэ бага үсөөрөө. Гэхэтэй хамта үнгэрһэн жэлэй энэ үеые мүнөөнэйхитэй жэшээд үзэхэдэ, харгын усалда орожо, наһа бараһан хүнүүдэй тоо олошороо. Харгы зам дээрэ ушарһан гэмтэ ябадалнууд ехэнхидээ машина һогтуугаар жолоодоһоной шалтагаан болоно.

Онсолон тэмдэглэбэл, техническэ мэргэжэл олгохо управлениин, «Буркоопсоюзай», Соёлой болон Хүдөө ажахын министерствын жолоошод илангаяа оло дахин харгын дүрим эбдэһэн байха юм.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хангалгын хүдэлмэриин ёһо жама»—түрүү бэшэг. «Мал ажал онсо шухала һалбари» — материалнуудай суглуулбари. «Бүхы юумэн тэжээлһээ эхитэй» —ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Мартагдашаһан цех» — Н. Неретинагай статья. «Хинагшадай нюдэн хёрхо» — В. Бурков ба А. Смолинагай статья. Соведүүдэй ажабайдал—материалнуудай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. Хилын саанаһаа телетайпаар абтаһан мэдээсэлнүүд. Уласхоорондын шэнжэлэл. «Баруун Европодохи зоболонто байдал»—С. Занинай статья (ТАСС).

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Патриот» гэһэн ниитэ гаршаг доро толилогдоһон материалнууд. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Түбэй телевидени болон бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй ехэ хоорой концерт. 10.35 —«Белый автомобиль»— «Стрекозинные крылья» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан телевизионно богони хэмжээнэй уран һайханай фильмүүд. 11.25 — «Киногоор аяншалгын клуб» 12.25 — Шэнэ һонин (12.30 час хүрэтэр). 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Социалис оронуудай телевидениин баримтата фильмүүдэй программа. 16.20 — «Эжын һургуули». 16.50 — Заирай Республикын национальна балетэй концерт. 17.20 — «Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд». СССР-эй арадай уран зурааша А. Герасимов. 17.55 — В. Пальчун. «Бага газар». Хоорой солистнууд болон оркестрэй гүйсэдхэхэ оратори.

Улаан-Үдэ. 18.25 — «Хүдэлмэришэдэй жагсаалда һуурияа оло» — залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 18.55 — «Уран бэлигтэнэй байшан» — киноочерк. 19.15 — «Байгал» (буряадаар).

«Орбита». 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «БАМ. 1981 он». Транспортна барилгын министрэй орлогшо, «ГлавБАМстройн» начальник К. В. Мохортов, зам харилсаанай министрэй орлогшо С. А. Пашинин дамжуулгада хабаадаха. 20.30 —«Русская гармонь» гэдэг ансамбль наадаха. 21.00 — «Түбэй телевидениин экран дээрэ түрүүшынхеэ». «Всего дороже» — түүхэтэ публицистическэ киноэпопей. «Как феникс из пепла» — 6-дахи фильм. 22.00— «Время». 22.35 — «Дуратай рольнууд». СССР-эй арадай артистка А. Зуева А. Н. Островскиин зүжэгүүдтэ наадаха. Актрисын 85 жэлэй ойдо. 23.55 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 00.10 — Волейболоор Европын чемпионуудай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. Эрэшүүл. ЦСКА — «Младост» (Югослави).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Шатарай һургуули. 13.30 — Географи. 6-дахи класс. «Мүнөө үедэ Антарктидые шэнжэлгэ». 14.00 — «М. Е. Салтыков-Щедринэй театр». 1-дэхи ба 2-дохи хуби. 15.30 — Хүнэй анатоми, физиологи ба ариг сэбэр. 8-дахи класс. «Юундэ зүбөөр эдеэлхэ хэрэгтэйб?». 16.00 — «Совет уран зурагай искусствада коммунистын образ». 16.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүдэй программа.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Уран бэлигтэнэй портредүүдһээ». Уран зохёолшо Ц. Жимбиев. 17.40 — Соносхолнууд. 17.50— «Экран — багшада». 18.00 — «Электрын элшэ хүсэ алмагты» — киноочерк.

«Орбита». 18.25 — «Орленок» телестудиин эдир корреспондентнүүд физико-математикын эрдэмэй доктор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Б. С. Кашинтай уулзаха. 19.15 —«Мүнөө шэнэ газарта». Кустанайн областиин ехэ ашаа тээдэг автопоезднуудые жолоодогшод аха дүүнэр Головачнууд. 19.30 — 19.45 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Эрдэм, техникэ» — киножурнал.

«Орбита». 20.00 — «Уласхоорондын һонин». 20.45 —«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.00 —«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 22.00 —«Время». 22.35 — «Светлый путь» —уран һайханай фильм. 00.10 — СССР-эй арадай артист Ю. Гуляев дуулаха. 01.10 —«Экран» гэжэ уран бэлигтэнэй нэгэдэлэй телевизионно баримтата фильмүүдэй программа.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат. —2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленност и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04815. Заказ № 286. Индекс 5901